

เมนู ๑	สถานะของพื้นที่
--------	-----------------

สถานะของพื้นที่ตำบลวังหลุม อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร สามารถแสดงให้เห็นถึงทุนและศักยภาพของชุมชนในการจัดการกับสถานการณ์หรือปัญหาของพื้นที่ ประกอบด้วย ๓ ส่วนคือ

๑) **บริบทของพื้นที่** เป็นข้อมูลที่ทำให้เกิดความเข้าใจพื้นที่ในภาพรวมทั้งประวัติความเป็นมาของตำบล ลักษณะภูมิประเทศ เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม การเมืองการปกครอง และสิ่งแวดล้อมของชุมชน รวมทั้งจำนวนและลักษณะประชากรกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่

๒) **เส้นทางการพัฒนา** เป็นข้อมูลของสถานการณ์หรือปัญหาของพื้นที่ งานหรือกิจกรรมการตอบสนองประชาชนที่ได้รับผลกระทบ ทุนทางสังคมที่เกี่ยวข้อง และผลการดำเนินการ โดยแสดงให้เห็นตามช่วงเวลาที่เกิดขึ้นและในส่วนนี้จะสะท้อนให้เห็นแนวคิดหลักการในการพัฒนาหรือการจัดการกับสถานการณ์หรือปัญหาของพื้นที่ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ

๓) **ทุนและศักยภาพของพื้นที่** เป็นข้อมูลทุนทางสังคมในพื้นที่ซึ่งใช้ในการจัดการกับสถานการณ์และปัญหาของพื้นที่ประกอบด้วย (๑) บุคคล (๒) กลุ่มทางสังคม องค์กรชุมชน (๓) หน่วยงาน และ (๔) หมู่บ้านจัดการตนเอง เป็นการนำปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่เป็นตัวตั้งในการทำงาน และทุนทางสังคมในพื้นที่ที่มีการร่วมคิด ร่วมทำ จนเกิดเป็นผลกระทบที่นำมาสู่การเปลี่ยนแปลง ทั้งสถานการณ์ในภาวะปกติและภาวะวิกฤติ และที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างเท่าทัน ซึ่งแสดงให้เห็นศักยภาพของพื้นที่ในการจัดการตนเองได้ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ ๑	บริบทของพื้นที่
-----------	-----------------

ประวัติความเป็นมา

ตำบลวังหลุม อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอตะพานหิน ห่างจากตัวอำเภอมาระมาณ ๑๐ กิโลเมตร มีประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับชื่อตำบลที่เล่าสืบต่อกันมาว่า เมื่อประมาณ ๑๐๐ กว่าปีมาแล้วนั้นสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่า และมีคลองธรรมชาติ ที่ชาวบ้านเรียกว่าคลองดินเหนียว ต่อมาชาวบ้านจากจังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดสระบุรี อพยพเข้ามาถางป่าเพื่อทำการเกษตร ซึ่งบริเวณบ้านวังหลุม (บ้านวังหลุมในปัจจุบัน) มีสภาพลำคลองลึกกว่าบริเวณที่อื่นๆ ที่ลำคลองไหลผ่าน จึงเรียกว่าวัง (ดินเหนียว) ต่อมาจึงมีชาวบ้านได้อพยพมาอยู่มากขึ้นทำให้กลายเป็นชุมชนวังดินเหนียว ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนเป็นชื่อมาเป็น “บ้านวังหลุม” จนถึงปัจจุบัน

ตำบลวังหลุม แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๑๐ หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ ๑ หนองไผ่ล้อม หมู่ที่ ๒, ๓, ๔, ๕ บ้านวังหลุม หมู่ที่ ๕ บ้านเขารวก หมู่ที่ ๖ บ้านเนินทราย หมู่ที่ ๗ บ้านคลองขุด หมู่ที่ ๘ บ้านเขาบรเพ็ด หมู่ที่ ๑๐ บ้านหัวฝาย มีประชากรทั้งสิ้นจำนวน ๖,๙๑๔ คน แบ่งเป็นชาย จำนวน ๓,๓๙๕ คน (คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๑๐) หญิง จำนวน ๓,๕๑๙ คน (คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๙๐) พื้นที่ปกครอง ๕๖.๖๖ ตารางกิโลเมตร และความหนาแน่นเฉลี่ย ๑๒๒ คน/ตารางกิโลเมตร และมีจำนวนครัวเรือนรวม ๒,๑๓๐ ครัวเรือน มีอาณาเขตติดต่อ คือ ทิศเหนือ

ติดกับตำบลเขาเจ็ดยอด อำเภอทับคล้อ ทิศใต้ ติดกับตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอตะพานหิน ทิศตะวันออก ติดกับตำบลทับคล้อ อำเภอทับคล้อ ทิศตะวันตก ติดกับตำบลหนองพะยอม อำเภอตะพานหิน ซึ่งโครงสร้างพื้นฐานในตำบลวังหลุมที่เป็นประโยชน์ในการจัดการตนเอง คือ ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่ ของตำบลวังหลุมเป็นที่ราบลุ่ม ลักษณะเป็นดินปนทรายเหมาะสำหรับการเกษตรกรรม โดยเฉพาะการเพาะปลูกข้าว มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ วัดพระพุทธบาทเขารวก ซึ่งมีหลวงปู่โง่น ไสโรย เป็นที่เคารพสักการะของประชาชนทั่วไป และเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชนตำบลวังหลุม มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมต่างๆ กันในวันสำคัญทางศาสนา วิธีการดำเนินชีวิตของประชาชนเป็นไปอย่างเรียบง่ายมีความรัก ความสามัคคีและเอื้ออาทรต่อกันดุจญาติมิตร ประชาชนส่วนใหญ่สื่อสารกันด้วยภาษาลาวพวน โดยมีประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นตัวเชื่อมร้อย เช่น ประเพณีแห่นางแมว ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีตักบาตรเทโว และวันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น

องค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุมจัดตั้งขึ้น เมื่อวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๓๙ ในปัจจุบันมีหมู่บ้านเขตปกครองทั้งหมด ๑๐ หมู่บ้าน เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง มีโครงสร้างการบริหารงานแยกการบริหารเป็น ๗ ส่วน (สำนักงานปลัด ส่วนการคลัง ส่วนโยธา ส่วนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ส่วนส่งเสริมสวัสดิการสังคม ส่วนสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ส่วนส่งเสริมการเกษตร) โดยมีอัตรากำลังเจ้าหน้าที่เป็นพนักงานส่วนตำบลจำนวน ๑๕ คน พนักงานจ้างตามภารกิจ จำนวน ๑๓ คน พนักงานจ้างทั่วไป จำนวน ๗ คน

๒) ที่ตั้งและอาณาเขตติดต่อ

องค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุม ตั้งอยู่เลขที่ ๒๐๒ หมู่ที่ ๓ ตำบลวังหลุม อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอตะพานหิน ระยะห่างจากอำเภอตะพานหินประมาณ ๑๐ กิโลเมตรห่างจากอำเภอตะพานหิน ประมาณ ๑๐ กิโลเมตรและห่างจากจังหวัดพิจิตรประมาณ ๔๐ กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ ๓๕,๔๑๓ ไร่ หรือ ๕๖.๖๖ ตารางกิโลเมตร เป็นพื้นที่ทำการเกษตร ประมาณ ๓๐,๕๔๑ ไร่

ที่ตั้ง (แสดงที่ตั้งและระยะทางห่างจากอำเภอ)

ทิศเหนือ	ติดกับตำบลเขาเจ็ดยอด	อำเภอทับคล้อ
ทิศใต้	ติดกับตำบลทุ่งโพธิ์	อำเภอตะพานหิน
ทิศตะวันออก	ติดกับตำบลทับคล้อ	อำเภอทับคล้อ
ทิศตะวันตก	ติดกับตำบลหนองพะยอม	อำเภอตะพานหิน

มีพื้นที่ทั้งหมด ประมาณ ๓๕,๔๑๓ ไร่ หรือ ๕๖.๖๖ ตารางกิโลเมตร

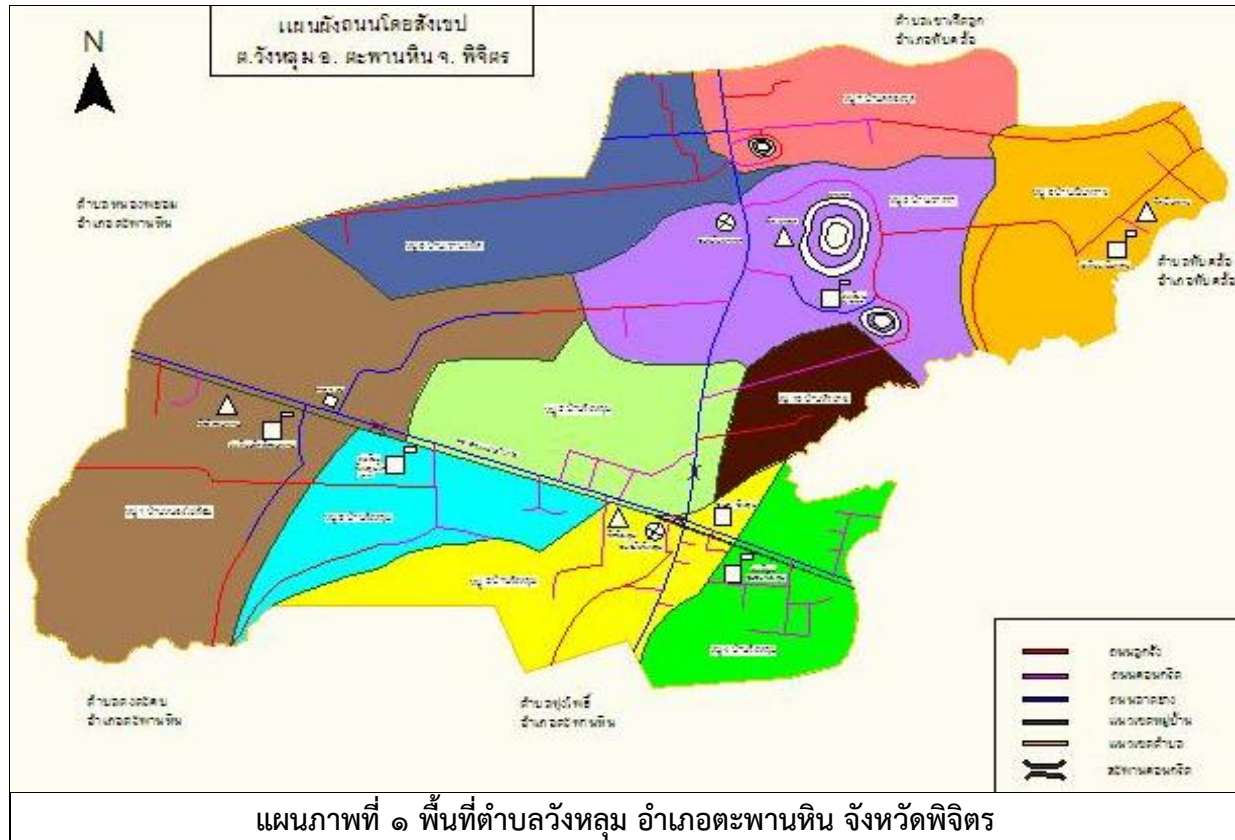
๒) ลักษณะภูมิประเทศ

องค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุม เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๑ ใน ๑๑ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มี ๒ เทศบาลตำบล ๙ องค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอตะพานหิน ตั้งอยู่เลขที่ ๒๐๒ หมู่ที่ ๓ ตำบลวังหลุม อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตรตำบลวังหลุมตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอตะพาน มีเนื้อที่ประมาณ ๓๕,๔๑๓ ไร่ หรือ ๕๖.๖๖ ตารางกิโลเมตร มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด ประมาณ ๓๐,๕๔๑ ไร่ พื้นที่อยู่อาศัย ๒,๕๐๐ ไร่และพื้นที่อื่นๆ ๒,๓๗๒ ไร่ แบ่งเขตปกครองทั้งหมดเป็น ๑๐ หมู่บ้าน โดยมีเนื้อที่แยกเป็นหมู่บ้านดังนี้

หมู่ที่ ๑ บ้านหนองไผ่ล้อม	จำนวน ๘,๕๓๐ ไร่
หมู่ที่ ๒ บ้านวังหลุม	จำนวน ๔,๐๖๑ ไร่
หมู่ที่ ๓ บ้านวังหลุม	จำนวน ๑,๓๕๐ ไร่

หมู่ที่ ๔ บ้านวังหลุม	จำนวน ๑,๔๘๗ ไร่
หมู่ที่ ๕ บ้านเขารวก	จำนวน ๒,๘๑๐ ไร่
หมู่ที่ ๖ บ้านเนินทราย	จำนวน ๓,๓๙๐ ไร่
หมู่ที่ ๗ บ้านคลองขุด	จำนวน ๒,๑๑๐ ไร่
หมู่ที่ ๘ บ้านเขาบรเพ็ด	จำนวน ๒,๕๖๐ ไร่
หมู่ที่ ๙ บ้านวังหลุม	จำนวน ๒,๑๑๐ ไร่
หมู่ที่ ๑๐ บ้านหัวฝาย	จำนวน ๙๘๐ ไร่

ผังแผนภาพพื้นที่ ดังนี้

อาณาเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุม มีอาณาเขตติดต่อกับองค์กรปกครองท้องถิ่น (อปท.) ต่างๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ องค์การบริหารส่วนตำบลเขาเจ็ดยักษ์ อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร
ทิศใต้	ติดต่อกับ องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ องค์การบริหารส่วนตำบลทับคล้อ อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ เทศบาลตำบลหนองพยอม อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

๓) ลักษณะเศรษฐกิจ

ตำบลวังหลุม มีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาเป็นที่ราบลุ่ม ลักษณะเป็นดินปนทราย พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบโล่งใช้เป็นที่ตั้งชุมชน และเป็นที่เกษตรกรรมไม่มีลำคลองไหลผ่านไม่มีแหล่งน้ำธรรมชาติในฤดูแล้งค่อนข้างแห้งแล้งขาดแคลนน้ำในการทำเกษตร ทำนาได้ปีละ ๑ ครั้ง ฤดูหนาวไม่หนาวจัด ในฤดูฝน และอาชีพรับจ้าง ในฤดูแล้งหลังการทำนา และมีอาชีพเสริม เพื่อเป็นการสร้างรายได้และลดรายจ่าย ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำการเกษตร (ทำนา) รับจ้างทั่วไป ค้าขาย รับราชการ

๔) สังคมวัฒนธรรม

การบริหารจัดการตำบลวังหลุมส่วนใหญ่มีแนวคิดการให้บริการแบบเข้าใจว่า “หากเขาไม่เดือดร้อน เขาไม่มาหาเรา” ดังนั้น เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุม จึงให้การใส่ใจต่อการบริการต่างๆ เพื่อให้การช่วยเหลือความเดือดร้อนของประชาชน อีกทั้งเพื่อเป็นการเปิดรับข้อมูลข่าวสารความต้องการของประชาชนอีกทางหนึ่ง นอกจากนี้องค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุมยังมีการทำงานร่วมกันของ ๔ องค์กรหลักในพื้นที่ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุม องค์กรท้องถิ่น (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) องค์กรภาคประชาชน (แกนนำกลุ่ม/แหล่งเรียนรู้ ๘ ระบบ ๓๕ แหล่งเรียนรู้) รวมถึงหน่วยงานรัฐ เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล ในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพของประชาชน โดยมีการวางแผนการทำงานร่วมกัน เช่น การดูแลสุขภาพของประชาชนในตำบล การส่งเสริมพัฒนาอาชีพ การเกษตรปลอดภัย เป็นต้น นอกจากนี้ตำบลวังหลุมยังได้รับการหนุนเสริมและสนับสนุนการทำงานจากหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกตำบล เช่น ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอตะพานหิน เข้ามาสนับสนุนและสร้างโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชาชนในตำบล สำนักงานเกษตรอำเภอตะพานหินเข้ามาสนับสนุนเรื่องของการทำเกษตร ให้คำแนะนำและหนุนเสริมการพัฒนาทักษะการจัดการปัญหาด้านการเกษตรและส่งเสริมแนวคิดการทำเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น ศักยภาพดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าตำบลวังหลุมมีศักยภาพในการทำหน้าที่เป็น “กลไกขับเคลื่อนชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง” ที่ใช้เป็นฐานการเรียนรู้ร่วมกันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สมัครใจเข้าร่วมเป็นเครือข่ายได้

๕) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- แหล่งประโยชน์ที่สำคัญต่อการพัฒนาพื้นที่ตำบลวังหลุม ประกอบด้วย
- ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุม
 - ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในพื้นที่ ๔ แห่ง ประกอบด้วย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านวังหลุม ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านสัตว์นาราม ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเขาบรเพ็ด ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเนินทราย
 - โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในพื้นที่ ๒ แห่ง ประกอบด้วย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลวังหลุม และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บ้านเขารวก
 - โรงเรียนของรัฐและเอกชนในพื้นที่ ๕ แห่ง ประกอบด้วย โรงเรียนวัดเขารวก โรงเรียนชุมชนวังหลุม วิทยาคาร โรงเรียนบ้านเนินทราย โรงเรียนสัตว์นาราม และโรงเรียนบุญส่งวิทยานุสรณ์
 - วัดในพื้นที่ ๔ แห่ง ประกอบด้วย วัดเขารวก วัดสัตว์นาราม วัดวังหลุม วัดเนินทราย
 - ตูยามตำรวจตำบลวังหลุม
 - ศาลาอเนกประสงค์ (ศาลาประชาคม) ทุกหมู่บ้าน

๗) การเมืองการปกครอง

การเมืองการปกครองของพื้นที่ตำบลวังหลุม ปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ เป็นประมุข ลักษณะการปกครองตามระบบราชการส่วนท้องถิ่น มีองค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุมทำหน้าที่บริหารงบประมาณในการพัฒนาตำบล โดยปัจจุบันนายสุชาติ แดงทองดี ดำรงตำแหน่ง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุม ร่วมกับข้าราชการ ลูกจ้าง ฝ่ายประจำและฝ่ายสภาขององค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุมด้านการปกครองมีการปกครองในรูปแบบหมู่บ้านโดยมีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน ทำหน้าที่ดูแลปกครองคนให้อยู่ร่วมกันด้วยความปกติสุข

๘) จำนวนและลักษณะกลุ่มประชากรเป้าหมาย

ส่วนที่ ๑.๒	เส้นทางการพัฒนาการของระบบการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น
-------------	---

แนวคิดการพัฒนาตำบล

การบริหารจัดการตำบลวังหลุมส่วนใหญ่มีแนวคิดการให้บริการแบบเชื่อว่า “หากเขาไม่เดือดร้อน เขาไม่มาหาเรา” ดังนั้น เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุม จึงให้การใส่ใจต่อการบริการต่างๆ เพื่อให้การช่วยเหลือความเดือดร้อนของประชาชน อีกทั้งเพื่อเป็นการเปิดรับข้อมูลข่าวสารความต้องการของประชาชนอีกทางหนึ่ง นอกจากนี้องค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุมยังมีการทำงานร่วมกันของ ๔ องค์กรหลักในพื้นที่ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุม องค์กรท้องถิ่น (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) องค์กรภาคประชาชน (แกนนำกลุ่ม/แหล่งเรียนรู้ ๘ ระบบ ๓๕ แหล่งเรียนรู้) รวมถึงหน่วยงานรัฐ เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล ในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพของประชาชน โดยมีการวางแผนการทำงานร่วมกัน เช่น การดูแลสุขภาพของประชาชนในตำบล การส่งเสริมพัฒนาอาชีพ การเกษตรปลอดภัย เป็นต้น นอกจากนี้ตำบลวังหลุมยังได้รับการหนุนเสริมและสนับสนุนการทำงานจากหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกตำบล เช่น ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอตะพานหิน เข้ามาสนับสนุนและสร้างโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชาชนในตำบล สำนักงานเกษตรอำเภอตะพานหินเข้ามาสนับสนุนเรื่องของการทำเกษตร ให้คำแนะนำและหนุนเสริมการพัฒนาทักษะการจัดการปัญหาด้านการเกษตรและส่งเสริมแนวคิดการทำเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น ศักยภาพดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าตำบลวังหลุมมีศักยภาพในการทำหน้าที่เป็น “กลไกขับเคลื่อนชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง” ที่ใช้เป็นฐานการเรียนรู้ร่วมกันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สมัครใจเข้าร่วมเป็นเครือข่ายได้

ความเป็นมาและความสำคัญสู่การพัฒนาการบริการสุขภาพชุมชนโดยชุมชน

๑) วิวัฒนาการของการบริหารจัดการท้องถิ่น การพัฒนาของตำบลวังหลุมในระยะแรกอยู่ภายใต้การบริหารจัดการของ “สภาตำบล” ที่มาจากนโยบายของภาครัฐ ในปี พ.ศ. ๒๕๓๙ องค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุมได้รับนโยบายการถ่ายโอนภารกิจตาม “พระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ.๒๕๔๒” สภาตำบลวังหลุมได้รับการยกฐานะเป็น “องค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุม” จัดเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง และกำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม สามารถจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง โดยการจัดบริการสาธารณะด้านต่างๆ ให้กระจายและครอบคลุมทุกหมู่บ้านและประชาชนทุกคนมีคุณภาพชีวิตที่ดี

๒) การบริหารงานแบบเข้าถึงชุมชนเชิงรุก องค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุมเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ทั้งด้านการสาธารณสุข การศึกษา การเกษตรกรรม มากกว่าการพัฒนาทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดยมุ่งเน้นสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบต่อสังคม ด้วยการออกพื้นที่ทำประชาคมหมู่บ้านเป็นประจำ เน้นการประชุมที่เป็นธรรมชาติผ่านการพูดคุยปรึกษาหารือเป็นประจำทุกเดือน เพื่อรับฟังปัญหาและความต้องการของประชาชน ใส่ใจทุกปัญหาความเดือดร้อนของชุมชน และมุ่งหวังให้ทุกปัญหาได้รับการแก้ไข โดยนำปัญหาชุมชนเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ เพื่อหาแนวทางแก้ไขและสร้างทางเลือกร่วมกับ ๔ องค์กรหลัก ได้แก่ ภาคท้องถิ่น ภาคท้องถิ่น ภาครัฐ ภาคประชาชน ดังกรณีการพัฒนาด้านการเกษตรกรรม เนื่องจากประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ของตำบลมีอาชีพเกษตรกรรม จากข้อมูลเศรษฐกิจ

ของประเทศไทยบ่งชี้ว่า ตำบลวังหลุมเป็นหนึ่งในพื้นที่ของจังหวัดพิจิตร ที่มีปัญหาการตรวจพบสารเคมีตกค้างในกระแสเลือดมากเป็นอันดับ ๒ ของประเทศไทย เกษตรกรมีต้นทุนในการผลิตสูง และมีปริมาณสารเคมีตกค้างในร่างกายจำนวนมาก ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุมซึ่งมีอาชีพเสริมเป็นเกษตรกร และเป็นหนึ่งในแกนนำด้านสุขภาพระดับจังหวัด จึงตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ได้มีการทำเวทีประชาคมหมู่บ้านขอความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหา ร่วมกับการทำเป็นแบบอย่าง และจัดเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ร่วมกับการทำเป็นแบบอย่าง และจัดเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน ทำให้เกิดศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรต้นแบบเพื่อการพึ่งพาตนเอง หมู่ที่ ๘ ทำการเกษตรพอเพียงแบบครบวงจร เน้นการพึ่งพาตนเอง ฐานเรียนรู้ปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดบ้านเนินทราย และจากการจัดกิจกรรมมหกรรมสร้างสุขภาพ ทำให้ตำบลได้ค้นพบและเห็นศักยภาพของประชาชนในการจัดการพึ่งตนเอง อย่างเช่น การทำปุ๋ยมูลไส้เดือนดิน การทำเกษตรอินทรีย์ (การกลั่นน้ำสมุนไพรไล่แมลง) เป็นต้น ดังนั้น ภายใต้นโยบายการบริหารที่เน้นเชิงรุก ร่วมกับการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาทุกๆ ด้าน จนเกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มแกนนำ องค์กรต่างๆ ภายในและภายนอกตำบล ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีความเข้มแข็ง มีแหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นด้วยปฏิบัติการจริงและแก้ไขปัญหาด้วยการพึ่งพาตนเอง รวมถึงการวางรากฐานนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน จึงกำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาตำบลว่า “เสริมสร้างเศรษฐกิจฐานราก พัฒนาศักยภาพชุมชน มุ่งสู่องค์กรปกครองท้องถิ่นเข้มแข็ง นำสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน”

๓) **การพัฒนาสู่ตำบลสุขภาพ** องค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุมได้ร่วมเป็นเครือข่ายกับองค์การบริหารส่วนตำบลอุทัยเก่า ใน “โครงการรวมพลังเครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขับเคลื่อนตำบลน่าอยู่” เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๔ โดยได้นำแกนนำแหล่งเรียนรู้ในตำบลวังหลุมเข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ๔ คืน ๕ วัน จากกิจกรรมดังกล่าวทำให้ผู้เข้าร่วมได้เรียนรู้แนวคิดการดำเนินงานและนำความรู้ของแหล่งเรียนรู้ขององค์การบริหารส่วนตำบลอุทัยเก่า มาปรับใช้ในการพัฒนาต่อยอดแหล่งเรียนรู้ เช่น ระบบการดูแลสุขภาพ กลุ่ม อสม. จิตอาสา มีการจัดตั้งสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ระบบเกษตรปลอดภัยมีการเทียบเคียงประสบการณ์กับองค์การบริหารส่วนตำบลอุทัยเก่า โดยเริ่มแรกจากการจัดกิจกรรมมหกรรมสุขภาพเกษตรปลอดภัย อาหารปลอดภัยเทิดไท้องค์ราชันย์ ๘๔ พรรษา เมื่อวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๕๔ เพื่อค้นหาแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในตำบลวังหลุม พร้อมกับนำแกนนำแหล่งเรียนรู้มาจัดนิทรรศการของแหล่งเรียนรู้ จัดเวทีแลกเปลี่ยนและสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานสู่ตำบลสุขภาพในภาพของตำบลวังหลุม เพื่อเตรียมชุมชนและสร้างความพร้อมในการขับเคลื่อนการดำเนินงานกิจกรรมตำบลสุขภาพของตำบลวังหลุม ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุมมีการบริหารจัดการจนเกิดเครือข่ายแกนนำชุมชนตำบลวังหลุมในการขับเคลื่อนกิจกรรมตำบลสุขภาพ ได้ในระดับหนึ่ง และค้นพบแหล่งเรียนรู้ใหม่และเห็นผู้มีจิตอาสาในการขับเคลื่อนงาน

จากการเรียนรู้จากต้นแบบดังกล่าวทำให้สรุปบทเรียนได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนสามารถจัดการสุขภาพได้ด้วยตนเอง ทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างมีแนวคิดการพัฒนาที่มุ่งหวังสู่การจัดการตนเองด้วยการสร้างความดีงาม พัฒนาศักยภาพและความพร้อมในการร้อยเรียงกับ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ เป็นเครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นการขับเคลื่อนเครือข่ายท้องถิ่นในลักษณะเพื่อนช่วยเพื่อน โดยมีการเสริมหนุนแบบพี่เลี้ยง และเพิ่มสมรรถนะในด้านต่างๆ โดยเฉพาะสมรรถนะด้านกระบวนการถ่ายทอดความรู้จากการปฏิบัติการหรือแหล่งเรียนรู้

๔) **ฐานคิดในการดำเนินการ** องค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุมมีวิธีการ กระบวนการทำงานเกิดจากความเชื่อในความเป็นเครือข่ายดี รวมทั้งเคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน เพื่อเป็นฐานแห่งความศรัทธาในการ

นำและเป็นแรงขับเคลื่อนให้เกิดการบริหารจัดการที่ช่วยให้ภาคประชาชน ภาคท้องถิ่น ภาคท้องถิ่นที่เข้าร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ลงมือปฏิบัติและประเมินจากทุกฝ่ายให้เกิดเป็นพลังเครือข่ายที่เชื่อมโยงกันภายในตำบลและขับเคลื่อนภารกิจต่างๆ ของชุมชน

ดังนั้น การพัฒนาเพื่อเสริมศักยภาพชุมชนด้วยกระบวนการสร้างพลังให้กับประชาชนและผู้นำ จะมีเป้าหมายของการใช้กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ให้ได้รับโอกาสแสดงความคิดเห็นและเกิดการเรียนรู้สู่การจัดการด้วยตนเองเพื่อนำพาไปสู่วิสัยทัศน์ที่ว่า “เสริมสร้างเศรษฐกิจ

ฐานราก พัฒนาศักยภาพชุมชน มุ่งสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้มแข็ง นำสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน”

องค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุมได้สะท้อนแนวคิดในการเสริมสร้างพลังเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นสู่การขับเคลื่อนตำบลน่าอยู่ อันประกอบด้วย ๔ แนวทางคือ (๑) บริหารงานด้วยความจริงใจ (๒) เข้าถึงชุมชนเชิงรุก (๓) ส่งเสริมการพึ่งพาตนเอง (๔) เรียนรู้จากต้นแบบ

(๑) บริหารงานด้วยความจริงใจ

มุ่งเน้นหลักการบริหารแบบตรงไปตรงมาแก้ปัญหาด้วยความเต็มใจช่วยเหลือ ภายใต้คำพูดที่ว่า “ไม่เดือดร้อนเค้าไม่มาหาเรา” ปัญหาทุกปัญหาต้องได้รับการแก้ไข แล้วแต่ความสำคัญและสถานการณ์ มีจิตสำนึกของความโปร่งใส ไม่เอาเปรียบ โดยคำนึงถึงประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นสร้างจิตสำนึก และสร้างความผูกพันที่ดีต่อกัน โดยใช้แนวคิดนี้ ในการบริหารงานเพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำงานภายใต้จิตสำนึกที่ดีต่อองค์กรและชุมชน ก่อให้เกิดกลไกความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่และประชาชนในการร่วมพัฒนาตำบล

(๒) เข้าถึงชุมชนเชิงรุก

การเข้าถึงชุมชนเชิงรุกนั้นเป็นการศึกษาข้อมูลความเป็นจริงในพื้นที่เป็นพื้นฐานในการเข้าถึงปัญหาอย่างแท้จริงโดยจะมีการออกพื้นที่และร่วมประชาคมหมู่บ้านเป็นประจำเพื่อรับทราบปัญหาของประชาชนมีความใส่ใจทุกปัญหาความเดือดร้อนของชุมชน โดยมุ่งหวังให้ทุกปัญหาได้รับการแก้ไข และทุกความต้องการต้องได้รับการตอบสนอง โดยจะนำปัญหาชุมชนเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ เพื่อหาแนวทางแก้ไขและสร้างทางเลือกร่วมกับผู้นำและคณะกรรมการ หรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยอาศัยการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นหลักในการทำงานร่วมกันระหว่างแกนนำภาคประชาชน ภาคท้องถิ่น ท้องถิ่น ภาคีเครือข่าย และองค์กรสนับสนุน และร่วมทำวิสัยทัศน์ชุมชนและแผนชุมชนเป็นแนวทางในการดำเนินงานของตำบล

(๓) ส่งเสริมการพึ่งพาตนเอง

องค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุม มีเป้าหมายการพัฒนาศักยภาพชุมชนท้องถิ่น ให้ประชาชนเกิดการพึ่งพาตนเอง โดยใช้ผู้นำทำเป็นแบบอย่างและเปิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือการทำประชาคมหมู่บ้านในการระดมความคิดเห็น และความคิดริเริ่มในการทำงานด้วยตนเอง แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง พร้อมทั้งจัดกิจกรรมกระตุ้นให้ประชาชนเกิดการพึ่งตนเองผ่านการเรียนรู้ถ่ายทอดประสบการณ์ เช่น ครัวเรือนลดการใช้พลังงาน ต้นแบบการผลิตปริมาณขยะที่ส่งเสริมการคัดแยกขยะในชุมชน โดยมีจุดร่วม คือ สำนึกรักในท้องถิ่นและความเป็นชุมชน ประหยัดอดออมยึดหลักความพอเพียง ส่งเสริมการพึ่งตนเอง และพึ่งพากันภายในตำบล เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีรายได้พอเพียง มีสุขภาพดี มีสวัสดิการที่พึงได้รับ ส่งเสริมให้เกิดคนต้นแบบ และชุมชนต้นแบบ เพื่อเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนพัฒนาตำบลเครือข่ายโดยการถ่ายทอดประสบการณ์และบทเรียนชุมชนที่เข้มแข็ง นำพาไปสู่ตำบลน่าอยู่

(๔) เรียนรู้จากต้นแบบ

องค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุม ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ประชาชนในชุมชนได้นำมาปฏิบัติ โดยเน้นย้ำเสมอว่า การนำใช้จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับฐานะของตน สิ่งไหนดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับกาลลองผิดลองถูก หากสิ่งไหนดีก็นำมาใช้และแก้ไขปัญหาด้วยการพูดคุยแบบใกล้ชิดสนิท ผ่านการเข้าร่วมเวทีประชาคมหมู่บ้าน ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสทางความคิดและเชื่อมโยงกับผู้มีส่วนร่วมให้เป็นเครือข่ายในชุมชน ตลอดจนการกระจายข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนรับรู้สถานการณ์ในชุมชนทั้งภายในและภายนอก เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต วิถีสังคม ตลอดจนการสร้างความตระหนักในการ “รักบ้านเกิด รักชุมชน” มีสำนึกมีจิตอาสาในการพัฒนาตำบลวังหลุมสู่ตำบลสุขภาวะ

ท้ายที่สุดแล้วองค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุมคาดหวังให้ประชาชนในตำบลได้มีคุณภาพชีวิตที่ดี จึงเริ่มทำให้แนวคิดต่างๆ สามารถสร้างปฏิบัติการและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในตำบลวังหลุมสามารถจัดการตนเองได้ ดังนั้นตำบลวังหลุมจึงพยายามหาวิธีการในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ด้วยการจัดการแบบเชื่อมโยง เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีสุขภาพที่แข็งแรง โดยยึดแนวคิดที่ว่า “เกษตรปลอดสาร อาหารปลอดภัย สมุนไพรใกล้ตัว” จนส่งผลให้ประชาชนในตำบล มีรายได้แบบพอเพียง มีสุขภาพดี มีสวัสดิการที่พึงได้รับ โดยสามารถส่งเสริมให้เกิดคนต้นแบบและชุมชนต้นแบบ ในการสร้างเสริมและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของคนในตำบล ให้มุ่งสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีที่สุดในที่สุด

เส้นทางการพัฒนาตำบลวังหลุม

การพัฒนาตำบลวังหลุมถือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มุ่งให้เกิดเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงศักยภาพของชุมชนเป็นหลัก ในกระบวนการของการพัฒนานั้นจำเป็นต้องอาศัยทั้งความร่วมมือกันของตำบลและกลไกต่างๆ ในการขับเคลื่อนให้เกิดเป็นเส้นทางแห่งการพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุม ได้มีกระบวนการพัฒนาชุมชนที่หลากหลาย ซึ่งส่งผลให้เกิดกลุ่มเครือข่าย แกนนำ และกิจกรรม จนสามารถเห็นทุนและศักยภาพในการจัดการเพื่อหนุนเสริมและพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชน

กระบวนการพัฒนาปฏิบัติการต่างๆ จนเกิดเป็นแหล่งเรียนรู้และระบบย่อยในตำบลวังหลุม แบ่งออกเป็น ๓ ช่วงสำคัญ ที่แสดงให้เห็นจุดเปลี่ยนของสถานการณ์ที่นำไปสู่การยกระดับการพัฒนากระบวนการจัดการ หรือวิธีการปรับใช้ และผลลัพธ์-ผลผลิตที่เกิดขึ้นจากการพัฒนา ดังนี้

ช่วงที่ ๑ เน้นการจัดการทางด้านโครงสร้าง

เมื่อวันที่ ๑๙ เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๙ สภาตำบลวังหลุม ได้รับการยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุม ซึ่งทีมผู้บริหารยังไม่เข้าใจในบทบาท อำนาจ และหน้าที่ของการจัดการตำบล ซึ่งการบริหารงานช่วงแรกเป็นการบริหารงานในรูปของคณะกรรมการ โดยมีกำนัน และผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริหาร การบริหารงานในช่วงนี้จึงเป็นการบริหารงานแบบค่อยๆ เรียนรู้ มีนายอำเภอเป็นพี่เลี้ยง การจัดการส่วนใหญ่เน้นการพัฒนาในด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การสร้างถนน วางระบบไฟฟ้า น้ำประปา โดยไม่คำนึงถึงการพัฒนาด้านอื่นๆ มากนัก ภาคประชาชนยังไม่เห็นความสำคัญในการทำงานร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุม ประชาชนในตำบลส่วนใหญ่จึงรวมตัวกันเพื่อจัดการปัญหาด้วยตนเอง

สถานการณ์ ในช่วงนี้เป็นการแก้ไขปัญหาตามความเดือดร้อนของประชาชน โดยแต่ละแหล่งปฏิบัติการแกนนำประชาชนในตำบลมีการรวมตัวกัน ดังเช่น

๑) จากปัญหานี้สินในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมทำนา ประกอบกับได้รับทราบพระราชดำริเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง จึงทำให้ชาวบ้านหมู่ที่ ๘ ตำบลวังหลุมมีการรวมตัวกันไปศึกษาดูงานเรื่องแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และนำกลับมาใช้ในการทำการเกษตรลดต้นทุน

๒) จากสภาพปัญหาการขาดสภาพคล่องทางการเงิน ประชาชนในหมู่บ้านส่วนใหญ่มีหนี้สินขาดเงินหมุนเวียน ปัญหาจึงผูกกันเป็นลูกโซ่ มีการค้างชำระในระบบเงินกู้เกือบทุกกองทุนที่ปล่อยกู้ในหมู่บ้าน ทางผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลได้สำรวจข้อมูลเงินทุนในหมู่บ้าน ถึงเงินอุดหนุนที่ได้รับจากรัฐบาล เงินกองทุน กข.คจ. เงินทุนของหมู่บ้าน เงินออมสัจจะสะสมของหมู่บ้าน แล้วนำข้อมูลที่ได้รับมาหาแนวทางในการบริหารจัดการทุนในชุมชนให้เป็นระบบ เพื่อเป็นเอกภาพในการแก้ไขปัญหาของชุมชน คนในชุมชนมีแหล่งเงินออม มีแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพ และได้รับสวัสดิการโดยเท่าเทียมกัน จึงรวมกลุ่มกันจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านเขابرเพ็ดขึ้น เป็นต้น

ช่วงที่ ๒ เน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน (ปี พ.ศ. ๒๕๔๒ - ๒๕๕๓)

นายสุชาติ แดงทองดี ได้รับการเลือกตั้ง และดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุม ที่เน้นการบริหารจัดการแบบเข้าถึงชุมชน มีการลงไปสำรวจปัญหาและความต้องการของประชาชน ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาที่เป็นอยู่ในปัจจุบันของชาวตำบลวังหลุม ซึ่งพบว่า ในตำบลไม่มีแหล่งน้ำทางการเกษตร มีปัญหาการใช้สารเคมีปริมาณมากจนเกิดต้นทุนการผลิตสูง เกษตรกรเป็นหนี้ มีสารเคมีตกค้างในร่างกายมีผลต่อสุขภาพ ด้วยสภาพของพื้นที่ประชาชนส่วนใหญ่ทำนาได้เพียงครั้งเดียวเมื่อหมดฤดูการเก็บเกี่ยว มีการอพยพของแรงงานวัยทำงานเข้าไปรับจ้างทำงานในต่างจังหวัด ทำให้เกิดผลกระทบต่อปัญหาทางสังคม ซึ่งประกอบไปด้วย เด็ก เยาวชน และผู้สูงอายุ ขาดคนเอาใจใส่ดูแล เป็นต้น จากการทำงานที่เน้นพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน แต่ไม่ได้พัฒนาคน ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ และจากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้ผู้นำขององค์การบริหารส่วนตำบลเริ่มเปลี่ยนแนวความคิดจากเดิมที่มองว่าการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานเป็นรากฐานที่ดีที่สุด เป็นการมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนเพื่อให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ แล้ววางแผนเน้นการพัฒนาด้านการศึกษา การสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของตำบลมากขึ้น

สถานการณ์ การพัฒนาปฏิบัติการแต่ละแหล่งเรียนรู้ในระยะนี้เริ่มพัฒนาแนวคิดการจัดการเรื่องอื่นๆ เช่น การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การจัดการด้านการศึกษา การพัฒนาอาชีพ การจัดการด้านสุขภาพ และการบริหารจัดการท้องถิ่นโดยเฉพาะเรื่องการบริหารจัดการความขัดแย้งของคนในตำบล ซึ่งแหล่งปฏิบัติการส่วนใหญ่เกิดจากการรวมกลุ่มกันเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน ตามนโยบายของรัฐ นโยบายของอบต.และบางแหล่งปฏิบัติการเกิดจากความสามารถส่วนตัวของคนในชุมชนในการพึ่งตนเองเพื่อนำสู่การจัดการตนเอง เช่น

๑) การจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สามารถแยกออกเป็น ๒ ส่วนคือ

๑.๑) ประสบการณ์การจัดการสภาพดิน เนื่องจากสภาพพื้นที่ทางตำบลวังหลุมมีปัญหาภัยแล้ง ดินไม่มีคุณภาพทำให้ผลผลิตไม่ดีเท่าที่ควร ทางองค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุมร่วมกับประชาชนในตำบลหาแนวทางการแก้ปัญหาพร้อมกัน โดยมีการคัดเลือกหมอดินอาสาประจำหมู่บ้านไปอบรมที่สำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัดพิจิตร และนำความรู้ที่ได้มาเผยแพร่ให้แก่ประชาชนในตำบล ในเรื่องของปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยอินทรีย์ การอนุรักษ์ดิน เป็นต้น

๑.๒) ประสบการณ์การจัดการสิ่งแวดล้อมของตำบลวังหลุม ในช่วงแรกไม่มีระบบการจัดการขยะ ประชาชนส่วนใหญ่จะจัดการขยะ โดยนำขยะไปทิ้งในถังขยะที่ตั้งไว้ไว้ริมถนนเพื่อรอการจัดเก็บของ อบต. ทำให้ปริมาณขยะล้นถัง และเกลื่อนกลาดไม่น่ามอง ประกอบกับมีประชาชนจากหมู่บ้านอื่นเอาขยะมาทิ้งข้างถนนในบริเวณหมู่ที่ ๘ ทำให้กำนันสมบัติ คุริพันธ์ ซึ่งเป็นกำนันหมู่ที่ ๘ ได้ปรึกษาหารือในที่ประชุมหมู่บ้าน เพื่อให้ชาวบ้านช่วยกันดูแลและหาแนวทางการแก้ไขในเรื่องขยะ และจึงเกิดความคิดทดลองคัดแยกขยะและกำจัดโดยชุมชนเองโดยเริ่มทดลอง ๓ ครั้วเรือนแรก ในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ นายณรงค์ศักดิ์ คำภูมิ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุม ได้เข้าร่วมประชุมด้วยและมีแนวคิดที่จะลดปริมาณขยะในตำบลอยู่แล้ว จึงได้นำโครงการหน้าบ้านน่ามอง เข้ามานำร่องในหมู่ที่ ๘ ทำการสาธิต การคัดแยกขยะรีไซเคิล ครั้วเรือนตัวอย่าง ๑ ตัวอย่าง ในหมู่ที่ ๘ คิดว่าขยะที่ทิ้งทุกวันจะสร้างรายได้ จนทุกวันนี้ชาวบ้านสามารถจัดการขยะได้เอง โดยองค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุมสามารถนำถังขยะออกจากหมู่ที่ ๘ ทำให้เป็นชุมชนต้นแบบในการลดปริมาณขยะ เป็นต้น

๒) การจัดการด้านการเกษตร ประชาชนหมู่ที่ ๖ บ้านเนินทราย มีการปลูกต้นกล้วย มะละกอ พักทอง มะม่วง ฯลฯ เพื่อปรับปรุงคุณภาพดิน เมื่อชาวบ้านปลูกกล้วยกันมากขึ้นทำให้มีผลผลิตมากมายในหมู่บ้าน ประจวบเหมาะกับทางสำนักงานเกษตรอำเภอตะพานหินได้เข้มานำในเรื่องของการจัดตั้งกลุ่ม จึงทำให้ชาวบ้านเนินทรายเกิดการรวมกันจัดตั้งกลุ่มในชื่อ “กลุ่มเกษตรกรเนินทรายสามัคคี” ในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ โดยใช้เวลาว่างจากการทำน่านำผลผลิตที่มีอยู่ในหมู่บ้านมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น กล้วยอบเนย ข้าวเกรียบสามรส ข้าวเหนียวมูน ฯลฯ และได้ผลิตสินค้าอย่างต่อเนื่อง โดยได้นำสินค้าไปออกนิทรรศการร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอตะพานหิน หน่วยงานราชการและหน่วยงานเอกชนอีกมากมาย ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากอาชีพเสริม

๓) การจัดการด้านการศึกษา จากที่องค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุม ได้รับนโยบายของรัฐให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในความดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบล และได้รับถ่ายโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหมู่ที่ ๘ บ้านเขาบรเพ็ด จากหน่วยงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ทางองค์การบริหารส่วนตำบลร่วมกับผู้นำชุมชน ผู้ปกครองวางแผนการจัดการระบบของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ได้มาตรฐาน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุม ให้การสนับสนุนอุปกรณ์และอาหารกลางวัน เป็นต้น

๔) การพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้เสริมให้แก่ประชาชน เนื่องจากตำบลวังหลุมประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ มีช่วงที่ว่างจากการทำนา นางจรรยา เวชวิสิส ซึ่งเป็นข้าราชการบำนาญของกรมปศุสัตว์ ได้มีแนวความคิดว่าเชือกปอเฮ (เชือกที่ใช้มัดฟางหรือหญ้าแห้งสำหรับเลี้ยงสัตว์ยามขาดแคลน) เมื่อเอาฟางให้สัตว์กินเชือกที่มัดฟางทิ้งไม่ได้ใช้ประโยชน์อะไรและทิ้งไว้มากมาย จึงนำเชือกปอเฮ มาทดลองจักสานเป็นกระเป๋าแทนผักตบชวาตามภูมิปัญญาเก่าแก่ของชาวบ้านตำบลวังหลุม นำไปเป็นของฝากในหมู่เพื่อนๆ ปรากฏว่าเป็นที่ชื่นชอบ จึงมีแรงบันดาลใจที่จะนำเชือกปอเฮมาจักสานกระเป๋าเพื่อสร้างรายได้ ดังนั้นจึงได้มีการจัดตั้งกลุ่มจักสานปอเฮขึ้น ในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุม

๕) การจัดการด้านสุขภาพ เนื่องด้วย นายฉัตร พรหมแดง ได้มีแนวความคิดการสร้างสุขภาพด้วยการออกกำลังกายด้วยจักรยานขึ้น เพื่อให้ประชาชนในตำบลวังหลุมมีการช่วยเหลือ รัก สามัคคีกันประหยัดพลังงาน

ด้านยาเสพติดและรักษาส่งแวดล้อม รวมทั้งมีสุขภาพดี จึงได้ขอความเห็นชอบในประชุมร่วมกันระหว่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แกนนำชุมชน เพื่อร่วมกันจัดกิจกรรมออกกำลังกายปั่นจักรยาน เมื่อชุมชนเกิดความเห็นพ้องด้วย จึงได้เริ่มประชาสัมพันธ์รับสมัครสมาชิก นอกจากนี้จะมีกิจกรรมปั่นจักรยานแล้วยังเกิดการแลกเปลี่ยนพูดคุยกัน ทำให้เกิดสุขภาพกายและจิตดี เป็นต้น

หรือกรณีการจัดตั้งชมรมแพทย์แผนไทย จากการศึกษาที่ประชาชนไม่เห็นคุณค่าสมุนไพร นายประเสริฐ สร้อยภูระย้า ปราชญ์ด้านแพทย์แผนไทยตำบลวังหลุม จึงต้องการให้คนในชุมชนกลับมาอนุรักษ์ และเห็นประโยชน์ของสมุนไพรให้มากขึ้น จึงของบประมาณในการจัดตั้งชมรมแพทย์แผนไทยขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ โดยรวบรวมสมาชิก อสม.ที่มีความสนใจในเรื่องสมุนไพรมาอบรม และมีการรณรงค์ให้ปลูกสมุนไพรไทยประจำบ้านทุกหลังคาเรือนเพื่ออนุรักษ์ไว้ให้กับคนรุ่นหลังได้ศึกษา และรู้จักกันและยังสามารถนำสมุนไพรไปใช้ประโยชน์ แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ เช่น การนำสมุนไพรมาทำขนม น้ำดื่มสมุนไพร สารไล่แมลง สมุนไพรเล็บบุหรี่ สมุนไพรอบ ผิว เป็นต้น ซึ่งทำให้ประชาชนตำบลวังหลุมพึ่งตนเองได้เมื่อเจ็บป่วย

๖) การลดปัญหาการขัดแย้งในตำบล เกิดจากปัญหาการเกิดข้อพิพาทในการประกอบอาชีพ ของประชาชน และเพื่อช่วยเหลือแก้ไขความเดือดร้อนของประชาชน องค์การบริหารส่วนตำบลได้ร่วมมือกับ สำนักงานอัยการจังหวัดในการจัดตั้งศูนย์รับคำปรึกษาด้านกฎหมาย ในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อลดปัญหาข้อขัดแย้งใน ชุมชน โดยทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการประสานงานไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต่างๆ เป็นที่ปรึกษาปัญหาด้านกฎหมาย แก้ไขปัญหา หรือการประสานงานส่วนราชการดำเนินการที่ล่าช้าไม่สามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของ ประชาชนได้ทันที่

ช่วงที่ ๓ สร้างความร่วมมือในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตำบลสุขภาวะ (ปี พ.ศ. ๒๕๕๔ - ปัจจุบัน)

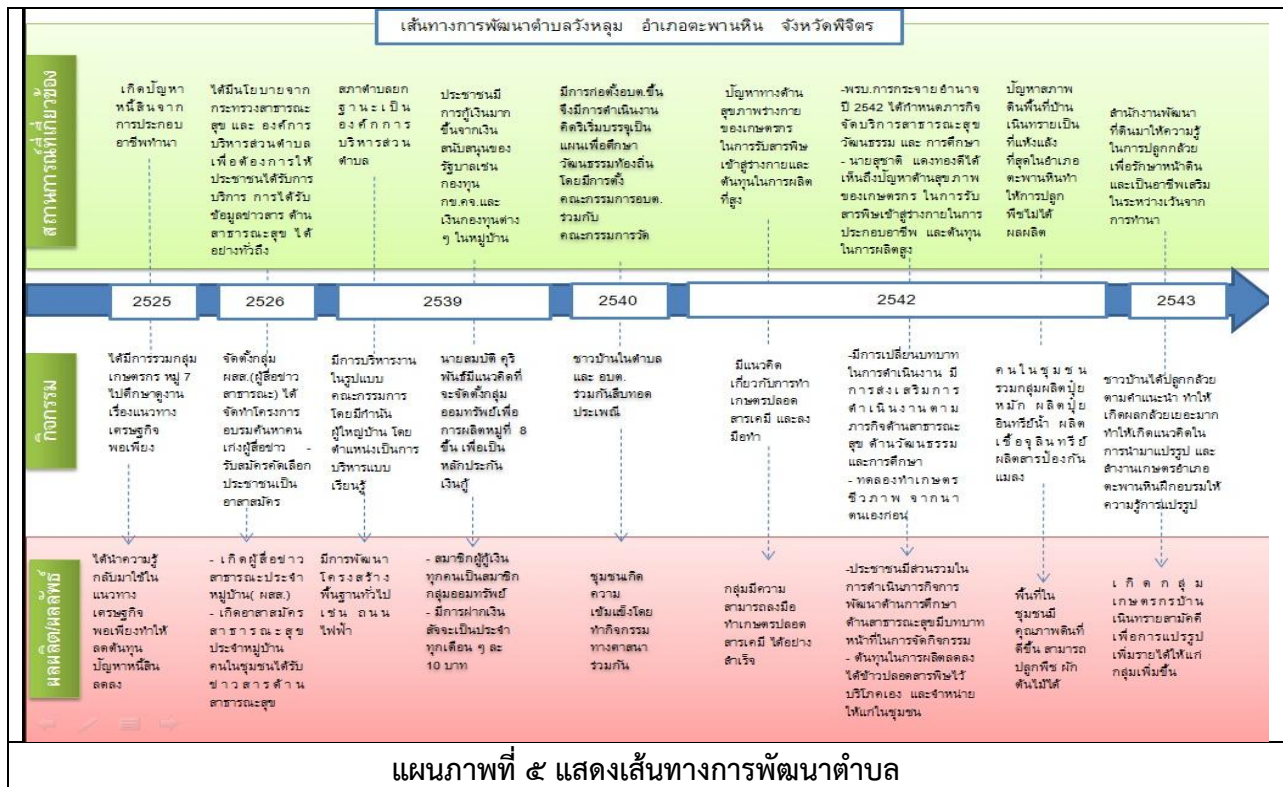
หลังจากได้เข้าร่วมโครงการรวมพลังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขับเคลื่อนตำบลน่าอยู่ ของ องค์การบริหารส่วนตำบลอุทัยเก่า โดยเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ๔ คืน ๕ วัน ทำให้ผู้เข้าร่วมได้เรียนรู้เกิดแนวคิด การดำเนินงานและนำความรู้ของแหล่งเรียนรู้ องค์การบริหารส่วนตำบลอุทัยเก่า มาปรับใช้ในการพัฒนาต่อยอด แหล่งเรียนรู้ เช่น ระบบการดูแลสุขภาพ กลุ่มออมทรัพย์ อสม.บ้านวังหลุม มีการจัดตั้งสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือ เกื้อกูลกัน ระบบเกษตรปลอดสาร มีการเทียบเคียงประสบการณ์กับองค์การบริหารส่วนตำบลอุทัยเก่า โดยเริ่มแรก จากการจัดกิจกรรมมหกรรมสร้างสุขภาพ เกษตรปลอดสาร อาหารปลอดภัย เทิดไถ่องครุฑชัย ๘๔ พรรษา เมื่อวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๕๔ เพื่อค้นหาแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในตำบลวังหลุม พร้อมกับนำแกนนำแหล่งเรียนรู้มาจัด นิทรรศการของแหล่งเรียนรู้ จัดเวทีแลกเปลี่ยนและสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานสู่ตำบลสุขภาวะในภาพของ ตำบลวังหลุม เป็นการเตรียมชุมชนเพื่อสร้างความพร้อมในการขับเคลื่อนการดำเนินงานกิจกรรมตำบลสุขภาวะของ ตำบลวังหลุม ซึ่งจากกิจกรรมดังกล่าว ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุม มีการบริหารจัดการจนเกิดเครือข่าย พลังแกนนำชุมชนตำบลวังหลุม ในการขับเคลื่อนกิจกรรมตำบลสุขภาวะได้ในระดับหนึ่ง เกิดแหล่งเรียนรู้ใหม่และผู้ มีจิตอาสาในการขับเคลื่อนงาน

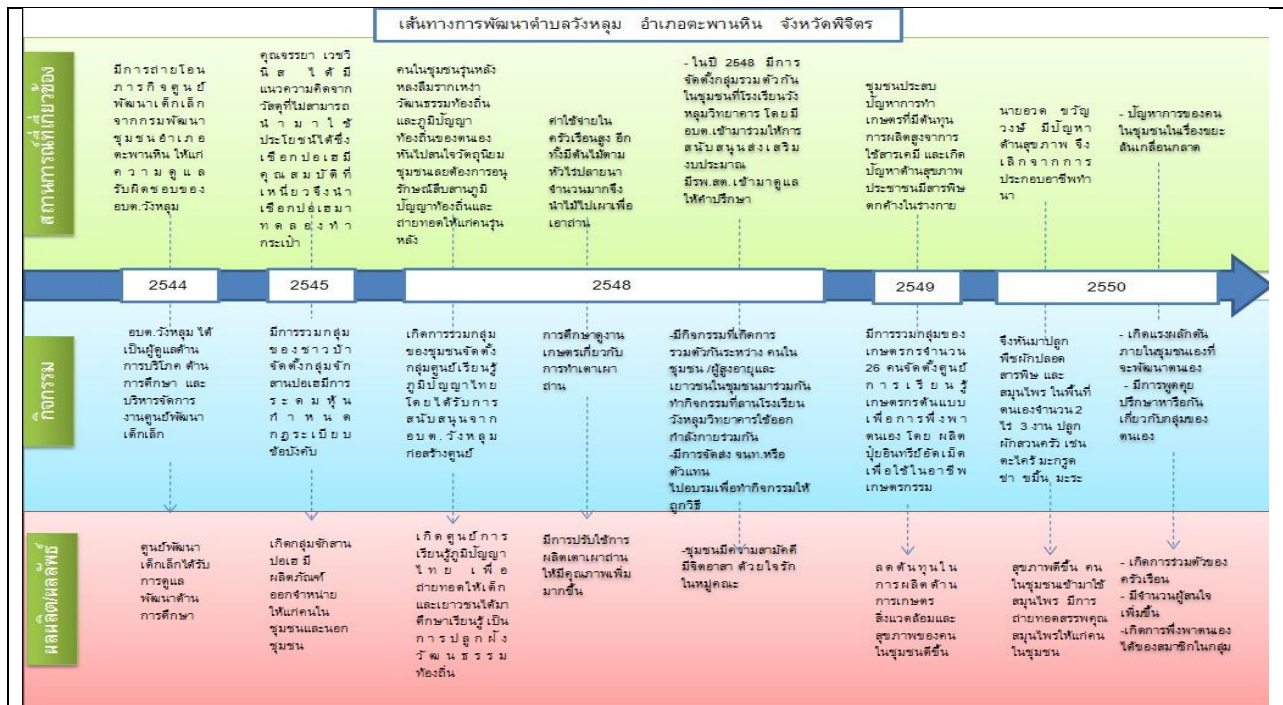
สถานการณ์ ในช่วงนี้การพัฒนาปฏิบัติการแต่ละแหล่งมาจาก นโยบายของรัฐ นโยบายของ องค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุม และองค์กรต่างๆ ทั้งในและนอกชุมชน ดังเช่น

๑) วัดเป็นสถานที่หนึ่งที่น่าเน้นเรื่องการพัฒนาคุณภาพจิตใจ การทำบุญ และสืบสานด้านพระพุทธศาสนา อดีตวัดเคยเป็นแหล่งท่องเที่ยว ที่มีผู้คนศรัทธาในหลวงปู่โง่น โสรโย เข้ามานมัสการท่านและแวะชมสถานที่อย่างเป็นประจำ แต่เมื่อหลวงปู่มรณภาพไปแล้วผู้คนเริ่มห่างหายไปนาน เดิมมีผู้คนมาเยี่ยมวิหารและสัตว์ป่าที่หลวงปู่ได้อนุรักษ์ไว้ เพื่อเป็นการสืบสานเจตนารมณ์ของหลวงปู่ จึงได้มีการจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในทางสร้างสรรค์ ทั้งธรรมชาติเพื่อรักษาและดูแลให้สืบต่อไป

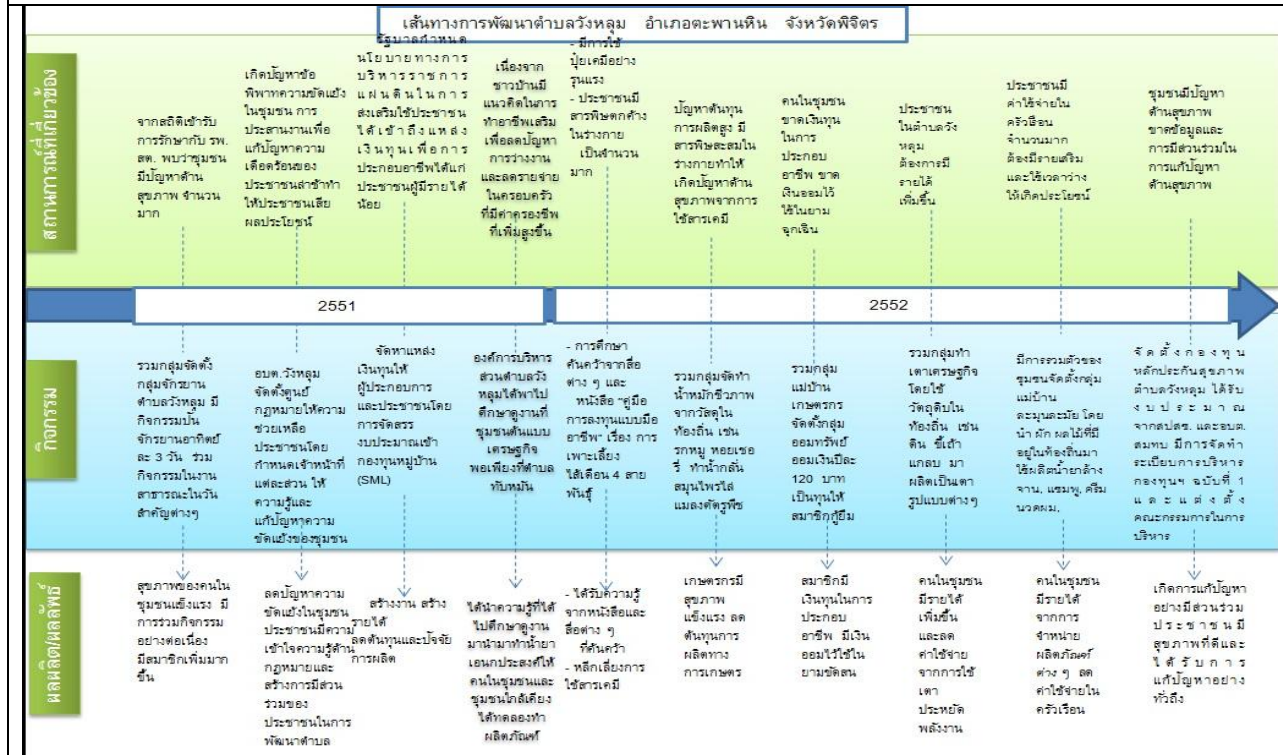
องค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุมนำแนวคิดของแหล่งเรียนรู้ตำบลอุทัยเก่า มาต่อยอดการทำงาน ด้วยการสร้างให้ประชาชนได้เห็นจุดร่วม คือ สำนึกรักในท้องถิ่นและความเป็นชุมชน ประหยัดคอดออม ยึดหลักความพอเพียง ส่งเสริมการพึ่งตนเอง และพึ่งพากันภายในตำบล โดยสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ที่มีในตำบลให้เกิดเป็นศูนย์เรียนรู้เพื่อการถ่ายทอดประสบการณ์และแนวคิด ภูมิปัญญา เช่น ศูนย์การเรียนรู้พลังงานทดแทน ศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรรมต้นแบบเพื่อการพึ่งตนเอง ศูนย์การเรียนรู้การปรับปรุงคุณภาพดินและการอนุรักษ์ดิน ศูนย์การเรียนรู้แพทย์แผนไทย และแหล่งเรียนรู้อื่นรวมทั้งสิ้น ๓๒ แห่ง เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีรายได้พอเพียง มีสุขภาพดี มีสวัสดิการที่พึงได้รับ ส่งเสริมให้เกิดคนต้นแบบ และชุมชนต้นแบบ เพื่อเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนพัฒนาตำบลเครือข่าย โดยการถ่ายทอดประสบการณ์และบทเรียนชุมชนที่เข้มแข็ง นำพาไปสู่ตำบลน่าอยู่ ดังวิสัยทัศน์ว่า “เสริมสร้างเศรษฐกิจฐานราก พัฒนาศักยภาพชุมชน มุ่งสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้มแข็ง นำสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน”

จากเส้นทางการพัฒนา และวิวัฒนาการของกลุ่มและปฏิบัติการที่เกิดขึ้นของตำบลวังหลุม สามารถแสดงรายละเอียดได้ ดังแผนภาพที่

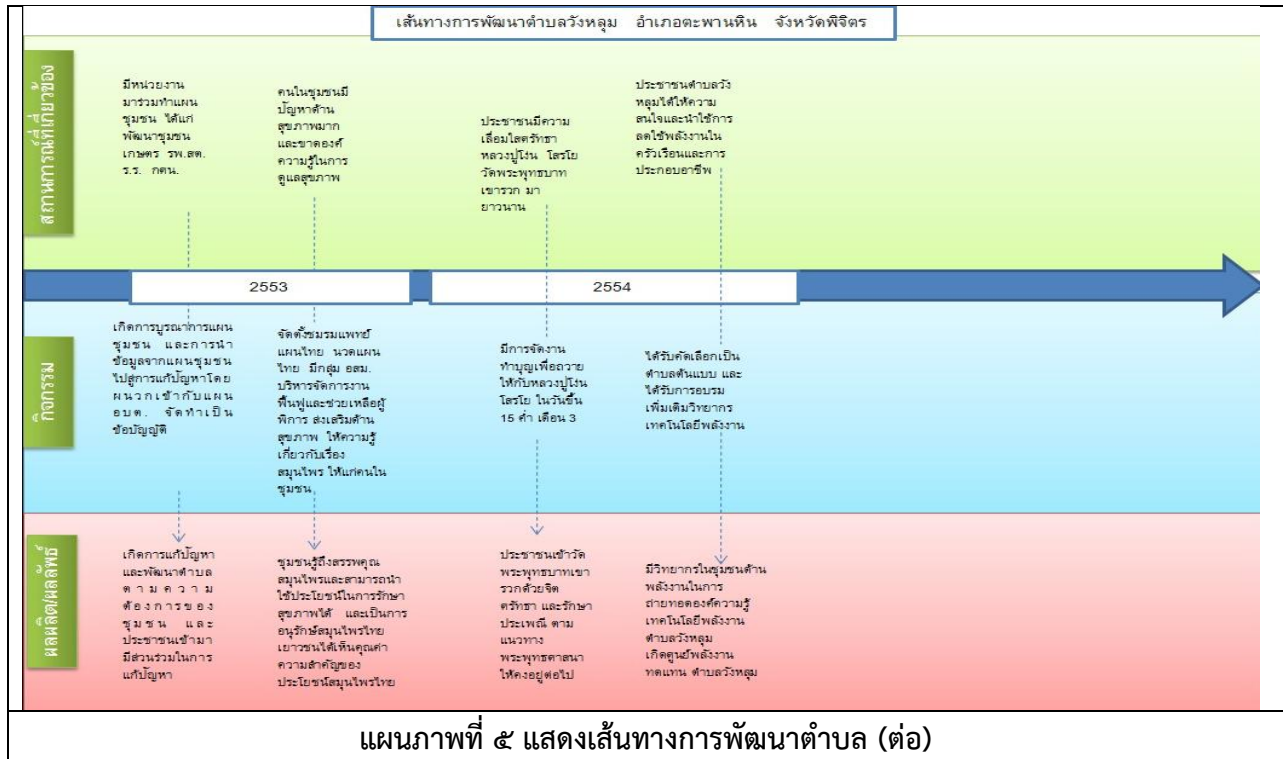

แผนภาพที่ ๕ แสดงเส้นทางการพัฒนาตำบล (ต่อ)

แผนภาพที่ ๕ แสดงเส้นทางการพัฒนาตำบล (ต่อ)

แผนภาพที่ ๕ แสดงเส้นทางการพัฒนาตำบล (ต่อ)

ส่วนที่ ๑.๓ ทุนและศักยภาพของพื้นที่

๑) มีการจำแนกทุนและศักยภาพของพื้นที่ตำบลวังหลุม อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร เป็น
ทุนและศักยภาพระดับหมู่บ้าน ระดับตำบลและระดับนอกพื้นที่

ทุนและศักยภาพระดับหมู่บ้าน

บ้านหนองไผ่ล้อม หมู่ที่ ๑

บ้านวังหลุม หมู่ที่ ๒

บ้านวังหลุม หมู่ที่ ๓

บ้านวังหลุม หมู่ที่ ๔

บ้านเขารวก หมู่ที่ ๕

บ้านเนินทราย หมู่ที่ ๖

บ้านคลองขุด หมู่ที่ ๗

บ้านเขาบรเพ็ด หมู่ที่ ๘

บ้านวังหลุมใต้ หมู่ที่ ๙

บ้านหัวฝาย หมู่ที่ ๑๐

ทุนและศักยภาพระดับตำบล

ผู้นำที่มีความรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติจริง ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตำบลได้ และพร้อมจะ
ถ่ายทอดเรื่องราวให้กับผู้มาดูลงานให้เกิดการเรียนรู้ได้ ได้แก่ ๑) ผู้นำท้องถิ่น คือ นายสุชาติ แดงทองดี นายก
องค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุม เป็นผู้นำองค์กรที่มีคุณลักษณะของการเป็นผู้ประสานงาน หน่วยงาน องค์กร
กลุ่มต่างๆ ให้มีส่วนร่วมในการพัฒนางาน เป็นลักษณะของการเป็นนักจัดการความสัมพันธ์ของคนทั้งตำบล
๒) ผู้นำท้องที่ คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สามารถประสานความร่วมมือคนในหมู่บ้านให้มีความรัก ความสามัคคี
ร่วมมือร่วมใจในการพัฒนางานต่างๆ ในหมู่บ้านได้ ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นทั้งนักจัดการปัญหาและนักจัดการ
ความสัมพันธ์ ๓) ผู้นำกลุ่มและแหล่งปฏิบัติการต่างๆ เช่น นายสังวร ปราโมทย์ เป็นผู้นำด้านการพึ่งพาตนเอง
นายสำราญ ทาพิทักษ์ เป็นผู้นำด้านการลดใช้พลังงาน นายอำนาจ บัณฑิตโรจนฤทธิ์ รองนายกองค์การบริหาร

ส่วนตำบลวังหลุม เป็นผู้นำด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น นางสาวละมัย พงงลม เป็นผู้นำด้านกลุ่มอาชีพให้กับผู้ที่สนใจ นายณรงค์ศักดิ์ คำภูมิ เป็นแกนนำในการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต่างๆ ในตำบล จึงเป็นทั้งนักจัดการกิจกรรม และนักจัดการปัญหา นายประเสริฐ สร้อยภูระย้า เป็นผู้นำด้านสมุนไพรและการนวดแผนไทย นายผล โอตเปี้ย เป็นผู้นำด้านการลดใช้สารเคมี ปกป้องสิ่งแวดล้อม ดำเนินชีวิตตามแนวทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง นายสุภชัย สุดคุ้ม เป็นแกนนำด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในตำบลวังหลุม นางวรรณายอดหมวก เป็นผู้นำกลุ่มสวัสดิการชุมชนต่างๆ ๔) หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงเรียนของรัฐบาล จำนวน ๔ แห่ง โรงเรียนเอกชน ๑ แห่ง ผู้อำนวยการโรงเรียน คณะครู ให้ความร่วมมือและสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม มีการเข้าร่วมประชุมทุกครั้ง และบุคลากรในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลวังหลุม และบ้านเขารวก ทั้ง ๒ แห่ง ให้ความร่วมมือและมีการเตรียมหลักสูตรของแหล่งเรียนรู้ของ รพ.สต. เข้าร่วมด้วย อีกทั้งมี นายณรงค์ศักดิ์ คำภูมิ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุม เป็นอีกหนึ่งในแกนนำสำคัญในการทำกิจกรรมร่วมกับชาวบ้าน และเป็นปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุมคนแรกจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น จึงได้มองเห็นความสำคัญในการขับเคลื่อนตำบลวังหลุม เข้าสู่ตำบลสุขภาพ ซึ่งจะเห็นได้ว่าทุกฝ่ายต่างก็ให้ความสำคัญและความร่วมมือกันในการขับเคลื่อนตำบลเข้าสู่ตำบลสุขภาพ โดยมีนายสุชาติ แดงทองดี นายกองคการบริหารส่วนตำบลวังหลุม เป็นผู้เชื่อมประสานและผลักดัน เพื่อให้ตำบลวังหลุมพร้อมเป็นพื้นที่ให้เครือข่ายมาร่วมเรียนรู้และจัดการความรู้เพื่อขับเคลื่อนชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ต่อไปได้ นายสุชาติ แดงทองดี ผู้บริหาร องค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุม และแกนนำชุมชนเห็นความสำคัญกับ “คน” ซึ่งเป็นศูนย์กลางการพัฒนาที่ยั่งยืน จึงยึดแนวทางให้คนได้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น โดยมีกระบวนการพัฒนาศักยภาพคนในตำบลหลายรูปแบบ ได้แก่ ๑) การอบรมให้ความรู้ โดยการสนับสนุนให้ผู้นำชุมชน กรรมการหมู่บ้าน ได้รับการอบรมในเรื่องต่างๆ ได้แก่ ความรู้ด้านกฎหมาย บทบาทหน้าที่ของกรรมการสภา การจัดทำแผนชุมชน การพัฒนาทักษะของ อปพร. การสนับสนุนการศึกษาดูงานแก่กรรมการหมู่บ้าน ผู้บริหารโรงเรียน การสนับสนุนทุนการศึกษาให้แก่นักเรียนชั้นมัธยม เป็นต้น ๒) การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน ให้แก่คณะกรรมการหมู่บ้าน อสม. โรงเรียน แหล่งเรียนรู้ชุมชน เยาวชน ๓) การสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกให้กลุ่มต่างๆ เช่น การพัฒนาด้านสาธารณูปโภค เทคโนโลยีที่จำเป็นในการทำงาน สถานที่ประชุมหรือทำงาน เป็นต้น ๔) การสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อเด็กและเยาวชน เช่น การสร้างลานกีฬา การสนับสนุนอุปกรณ์กีฬา เป็นต้น ๕) การส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มต่างๆ และให้มีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการพัฒนา เช่น การสนับสนุนให้แก่นักเรียนเรียนรู้เกษตรกรต้นแบบเพื่อการพึ่งพาตนเอง ศูนย์การเรียนรู้ปราชญ์เศรษฐกิจพอเพียง ฐานเรียนรู้การทำน้ำส้มควันไม้ ฐานเรียนรู้การปั่นชีวิต ปั่นรายได้ ศูนย์การเรียนรู้การปรับปรุงคุณภาพดินและการอนุรักษ์ดิน เป็นต้น ๖) การสนับสนุนให้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้และศึกษาดูงานนอกสถานที่เป็นประจำทุกปีของผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อสม. อปพร. พนักงานและเจ้าหน้าที่ทุกคน ในพื้นที่อื่นและหน่วยงานต่างๆ เพื่อเก็บเกี่ยวประสบการณ์ ในการทำงานด้านต่างๆ มาปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันของคนในตำบลวังหลุม ซึ่งจะเห็นได้ว่าตำบลวังหลุม มีคนที่เป็บุคคลสำคัญที่ต่างพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยไม่ได้จำกัดว่าคนในหมู่บ้านใด ทุกคนในตำบลวังหลุม ซึ่งจะเห็นได้จากการทำงานต่างๆ ของตำบลวังหลุม จะได้รับการร่วมมือร่วมใจจากคนวังหลุม ทุกคน เช่น การช่วยเหลือกันในงานบุญต่างๆ ในตำบล การแข่งขันกีฬา การดูแลผู้สูงอายุ ผู้พิการ การฝึกอาชีพ การเข้าร่วมโครงการต่างๆ การช่วยเหลือซึ่งกันและกันในยามตกทุกข์ได้ยาก เช่น การช่วยเหลืองานศพ โดยคนวังหลุมทุกคนจะให้ความร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี ยิ่ง นอกจากนี้ ยังมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในตำบลเอง โดยหมู่บ้านไหนมีสิ่งดี ก็จะมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน นอก

จะมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันแบบไม่มีค่าใช้จ่ายแล้ว คนวังหลุม ยังมีการหารายได้ให้กับคนวังหลุมเอง โดยการจ้างงานเพื่อเป็นการหารายได้ให้กับคนตำบลวังหลุม จากกลุ่มจักสารผักตบชวา กลุ่มจักสารปอเฮ ซึ่งแรงงานทุกคนจะเป็นคนตำบลวังหลุม ถือได้ว่าเป็นทุนและศักยภาพสำคัญของตำบลวังหลุม จากการร่วมมือของคนในตำบลวังหลุม เริ่มจากผู้บริหารตำบลวังหลุม ก็มีความรักสามัคคีซึ่งกันและกัน ร่วมกันในการแก้ไขปัญหาของประชาชนตำบลวังหลุม โดยไม่ได้ยึดหรือถือตนแต่อย่างใด ต่างก็มองเห็นความสำคัญและประโยชน์สุขของประชาชนทุกคน ดังนั้นซึ่งเห็นได้ว่าตำบลวังหลุม มีทุนและศักยภาพของคนตำบลวังหลุม ที่เข้มแข็ง

ทุนและศักยภาพนอกตำบล

การทำงานร่วมกันระหว่าง หมู่บ้านและตำบลใกล้เคียง มีการทำงานร่วมกันอย่างพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยจะยึดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและนอกชุมชนในการร่วมกันพัฒนาเพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด โดยจะเห็นได้ จากการร่วมมือ ร่วมใจในการช่วยเหลือให้ประชาชนตำบลเขาเจ็ดยอด ตำบลทุ่งโพธิ์ และตำบลทับคล้อ ได้มีถนนที่เชื่อมโยงกันได้สามารถสัญจรไปมาสะดวก โดยมีการสนับสนุนงบประมาณร่วมกันในการปรับปรุงซ่อมแซมถนน หนทางไปมา นอกจากนี้การจัดโครงการต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุม ในแต่ละปี ยังมีชาวบ้านจากตำบลใกล้เคียงได้เข้ามามีส่วนร่วมและได้เข้ามาขอรับบริการที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุมให้บริการ ซึ่งจะเห็นได้ว่าชาวตำบลวังหลุมและตำบลใกล้เคียงได้มีส่วนร่วมในการดูแลสาระทุกข์สุขดิบซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ยังมีการศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหมู่บ้านและตำบลต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นตำบลในจังหวัดหรือต่างจังหวัด เช่น ตำบลวัดขาว ตำบลโพทะเล โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชตะพานหิน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิจิตร ตำบลวังใหม่ อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี ได้มีการศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับตำบลวังหลุม ตำบลวังหลุมเองก็ได้มีการศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับตำบลต่างๆ เพื่อเป็นพัฒนาความรู้และนำความรู้ที่ได้มาปรับปรุงพัฒนาตำบลวังหลุมให้เป็นตำบลน่าอยู่ซึ่งการให้คุณค่าประสบการณ์การเรียนรู้ของชุมชนคนในชุมชนตำบลวังหลุม มีประสบการณ์ในการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเองอย่างต่อเนื่อง จากการที่ สภาพภูมิประเทศที่พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทำการเกษตรแบบทำนาได้อย่างเดียว ปัญหาการขาดแคลนที่ดินทำกิน การต้องการอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ การดำเนินงานตามนโยบายรัฐ รวมทั้งการมุ่งจัดการปัญหาและความต้องการของพื้นที่โดยการสนับสนุนขององค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุม ทำให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อสร้างอาชีพ โดยเริ่มต้นขึ้นจากการรวมกลุ่มแม่บ้านออมทรัพย์เพื่อการผลิต และต่อยอดการทำงานเพื่อสร้างกลุ่มจักสารผักตบชวาซึ่งเป็นพืชที่ไม่มีใครเห็นคุณค่า ซึ่งในอดีตที่ผ่านมายังไม่มีการรวมกลุ่มเพื่อสร้างงาน โดยเริ่มจากการให้สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอตะพานหินมาให้ความรู้และฝึกปฏิบัติผลิตกระเป๋ากจากผักตบชวา พอกลุ่มเข้มแข็งก็จัดหาตลาดในการส่งออกกระเป๋ากผักตบชวา ต่อมาได้มีการส่งผลิตภัณฑ์ไปประกวด ประเมิน ได้ระดับ ๕ ดาว มีการจ้างประชาชนในตำบลและนอกตำบลในการถักเปียจากผักตบชวาแล้วนำมาส่งที่กลุ่ม พาไปอบรม และสนับสนุนกิจกรรมดูงาน ในพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อเรียนรู้กับกลุ่มที่เข้มแข็ง จนสามารถนำมาปรับเปลี่ยนเป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายตรงตามความต้องการของลูกค้าทุกกลุ่ม ทุกวัย นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาต่อยอดงานจากแรงบันดาลใจที่เกิดขึ้นในกลุ่มแกนนำของตำบลวังหลุมที่มั่นใจที่จะพัฒนาตนเองเป็นตำบลสุขภาวะ โดยได้นำแนวคิดการดำเนินงานและนำความรู้ของแหล่งเรียนรู้จากตำบลอุทัยเก่า มาปรับใช้ในการพัฒนาต่อยอดแหล่งเรียนรู้ภายในตำบลวังหลุม ด้วยการสรุปบทเรียนจากการทำงานของวังหลุมเทียบเคียงบทเรียนจากพื้นที่แม่ข่ายและเพื่อนร่วมเครือข่าย แล้วหาข้อสรุปการพัฒนาของงานของตน เช่น กระบวนการจัดตั้งกลุ่มสวัสดิการ กฎระเบียบของการทำงานที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการช่วยเหลือกันในกลุ่ม การพัฒนาระบบข้อมูลและการนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนางาน เป็นต้น ซึ่งกลุ่มแกน

นำได้เห็นตรงกันในการนำแรงบันดาลใจที่เกิดขึ้นมาผลักดันในพื้นที่ตำบลวังหลุมให้เกิดการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ของคนในตำบลให้มากขึ้นด้วย มีวิธีการทำงานเพื่อทำให้เกิดการมีส่วนร่วมและมีประสบการณ์ทางงานแบบเครือข่าย องค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุม ยึดหลักโปร่งใสในการทำงาน โดยมีการปรึกษาหารืออย่างใกล้ชิดกับผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อการจัดการและการใช้งบประมาณในการพัฒนาด้านต่างๆ ทำให้มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน องค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุมให้ความสำคัญกับการทำงานผ่านผู้นำชุมชน ทำให้ง่ายในการประสานงาน มีงานและกิจกรรมที่ร่วมมือกันทำได้ ทำให้การทำงานแบบมีส่วนร่วมของ ๔ องค์กรหลัก ได้แก่ ท้องถิ่น ท้องที่ ภาคประชาชน และหน่วยงานภาครัฐ เกิดขึ้นได้อย่างเข้าใจกัน ถือเป็นวิธีการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุม กับองค์กรชุมชนและหน่วยงานอื่นในพื้นที่ตำบลวังหลุม ทำให้เห็นการทำงานเป็นกลุ่ม เป็นเครือข่าย มีความเชื่อมโยงงานกันข้ามกลุ่ม ข้ามเครือข่าย เพื่อให้การจัดการกับปัญหาของประชาชนเกิดขึ้นอย่างครอบคลุมและรอบด้าน เช่น การดำเนินการด้านเศรษฐกิจพอเพียง การดำเนินการด้านการสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กและเยาวชน การเรียนรู้หลักธรรมศาสนา การอนุรักษ์ภูมิปัญญา และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม การดำเนินการด้านการดูแลสุขภาพ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ประกอบกับการได้รับโอกาสให้เปิดพื้นที่สร้างกิจกรรมหรืองานใหม่ๆ กับเครือข่ายนอกพื้นที่ด้วย เช่น งานด้านการส่งเสริมการฝึกอบรบอาชีพ การเสริมสร้างโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชาชนในตำบลและการส่งเสริมแนวคิดการทำเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น โดยร่วมกับหลายหน่วยงาน เช่น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิจิตร โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชตะพานหิน ศูนย์การศึกษาอนุระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอตะพานหิน สำนักงานเกษตรอำเภอตะพานหิน สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพิจิตร สำนักงานพลังงานจังหวัดพิจิตร เป็นต้น การทำงานร่วมมือดังกล่าวเปิดโอกาสให้กลุ่มแกนนำของตำบลวังหลุมสร้างประสบการณ์และวิธีคิดการทำงานแบบเครือข่ายได้ อันน่าจะเป็นวัฒนธรรมการทำงานที่เป็นส่วนหนึ่งของศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นตำบลวังหลุมด้วย โดยมีองค์กรหลักอื่นๆ ในพื้นที่ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน องค์กรชุมชน หน่วยงานภาครัฐ เข้าร่วมในเวทีต่างๆ ด้วย อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้กลุ่มและแหล่งเรียนรู้ได้นำเสนองานและกิจกรรมให้ประชาชนในตำบลได้รู้จักอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ถือเป็นกลยุทธ์ของการจัดการเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในตำบลที่ได้ผลเป็นอย่างดี อีกทั้งยังสามารถขับเคลื่อนการสร้างกลุ่มใหม่และการเสริมความเข้มแข็งให้กลุ่มเดิมได้ด้วย กิจกรรมที่นอกเหนือจากการศึกษาดูงาน หรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในงานกับพื้นที่อื่นแล้ว การเปิดโอกาสให้มีการสื่อสารสร้างความร่วมมือกันข้ามกลุ่ม ข้ามเครือข่าย การทำงานแบบเครือข่าย ยังเป็นอีกช่องทางของการสร้างการมีส่วนร่วมของแกนนำและสมาชิกในตำบลวังหลุม เช่น กรณีการทำงานร่วมกับสำนักงานเทศบาลเมืองตะพานหิน เพื่อฝึกอบรมทักษะให้กับอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน การทำงานกับสำนักงานพลังงานจังหวัดพิจิตร ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุมในการลดใช้พลังงานให้กับคนในตำบลวังหลุม ทั้งนี้โดยคุณลักษณะของคนในตำบลวังหลุมที่มีความเป็น “คนอาสา” มีการช่วยเหลือกันภายในชุมชนอยู่แล้วทำให้การสร้างการมีส่วนร่วมกลายเป็นลักษณะเด่นของตำบลวังหลุมได้ ซึ่งถือเป็นอีกหนึ่งศักยภาพของตำบลวังหลุมด้วย

๒) สถานการณ์หรือปัญหาของพื้นที่และผลกระทบพร้อมทั้งวิธีแก้ไขของแต่ละกลุ่ม องค์กร หมู่บ้านและระดับตำบล

สถานการณ์ปัญหาที่สำคัญของตำบลวังหลุมในปัจจุบัน ได้แก่

สถานการณ์ปัญหาด้านสุขภาพและการเจ็บป่วยของประชาชน ซึ่งชาวตำบลวังหลุม มีวิธีการจัดการกับสถานการณ์ปัญหาและทุนทางสังคมที่เกี่ยวข้องของคนตำบลวังหลุม โดยการร่วมกันแก้ไขปัญหาของหมู่บ้านทั้ง ๑๐ หมู่บ้านในเขตตำบลวังหลุม ซึ่งการแก้ไขปัญหาจะมุ่งเน้นจากความร่วมมือที่ดีของ ๔ องค์กรหลัก ในการร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหา ผู้นำชุมชนให้ความสำคัญ โดยโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ จะต้องเป็นแกนนำหลักสำคัญในการดูแล เข้ามาส่งเสริมด้านการรณรงค์การดูแลสุขภาพในด้านต่างๆ เริ่มตั้งแต่การบริโภคอาหาร การออกกำลังกาย โดยมีกลุ่มปราชญ์เศรษฐกิจพอเพียงที่ปลูกผัก ผลไม้ที่ปลอดภัยไว้ให้คนในตำบลวังหลุมได้บริโภค และให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัย การจัดตั้งชมรมแพทย์แผนไทย และศูนย์การเรียนรู้วิถีชุมชนสมุนไพรชาวบ้าน เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรและเป็นแหล่งสมุนไพรไว้ให้คนในตำบลวังหลุมได้ใช้ประโยชน์ในการดูแลตนเองเวลาเจ็บป่วยทดแทนการใช้ยาแผนปัจจุบัน เพื่อเป็นการดูแลสุขภาพให้แข็งแรงในระยะยาว มีการจัดตั้งกลุ่ม อสม จิตอาสา และชมรมสร้างสุขภาพไว้เพื่อเป็นการบำบัดโรคอีกทางหนึ่ง โดยเริ่มจากคนในชุมชนมีส่วนร่วมและจะต้องเป็นคนที่มีจิตอาสาในการที่จะเข้ามาทำงานด้านสุขภาพ มีการพัฒนาศักยภาพโดยมีการจัดอบรมเพื่อให้เกิดความรู้และความชำนาญในการที่จะเข้าไปดูแลด้านสุขภาพของคนในชุมชน มีกระบวนการและวิธีการที่จะสามารถเข้าถึงปัญหาด้านสุขภาพได้อย่างแท้จริง เช่น อสม จิตอาสา ออกตรวจเยี่ยมครัวเรือน การรณรงค์กำจัดยุงลาย

สถานการณ์ปัญหาสังคม ตำบลวังหลุมพบปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน คือ ปัญหายาเสพติด ปัญหายาเสพติดนั้นทางองค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุมได้ร่วมรณรงค์และจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เด็กและเยาวชนหันมาสนใจกีฬา และร่วมทำกิจกรรมเวลาว่าง ไม่ไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุมจัดขึ้นทำให้เด็กสนใจในงานอดิเรกมากขึ้นเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ซึ่งหน่วยงานภายในพื้นที่นอกจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทั้ง ๒ แห่งแล้วยังมีโรงเรียน ๕ แห่ง ผู้อำนวยการโรงเรียน คณะครู ให้ความร่วมมือและสนใจในการเข้าร่วมทำกิจกรรม

สถานการณ์ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ซึ่งจะพบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นรายได้จะไม่เพียงพอต่อรายจ่ายเกิดปัญหาความยากจนของคนในตำบลวังหลุม เกิดจากการที่มีรายจ่ายมากกว่ารายได้ของครัวเรือน ผู้นำชุมชนและคนในชุมชนร่วมกันหาแนวทางในการแก้ปัญหา เช่น การสร้างอาชีพเสริมให้กับคนในชุมชน การจักสารผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา การจักสารผลิตภัณฑ์จากปอเฮ การปั้นเตาเผาเศรษฐกิจ การปั้นเตาเศรษฐกิจ การผลิตแชมพู น้ำยาล้างจาน ฯลฯ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และสถาบันการเงินที่มีอยู่ในหมู่บ้านในการช่วยเหลือทางการเงินให้กับคนในตำบลวังหลุมในเรื่องต่างๆ ฝึกการออมให้กับคนในชุมชนและคนในชุมชนได้น้อมนำพระราชดำริชแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต และสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชน ทำให้เกิดความรักความสามัคคีขึ้นมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันคนในชุมชนทำให้ประชาชนมีการสร้างรายได้ ลดภาระหนี้สิน ทำให้เกษตรกรทำการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนอย่างยั่งยืน ทำให้สุขภาพของประชาชนดีขึ้นเนื่องจากไม่มีสารพิษตกค้างในร่างกาย จนสามารถเป็นหมู่บ้านจัดการตนเองได้

๓) การจัดการสถานการณ์ปัญหาในสถานการณ์ ประชากรที่ได้รับผลกระทบ งานและ กิจกรรม และทุนทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

หมู่ที่ ๑ บ้านหนองไผ่ล้อม มีสถานการณ์ผลกระทบและปัญหาชุมชน คือ ปัญหาเรื่องสุขภาพ และการเจ็บป่วย จะพบว่า หมู่ที่ ๑ ยังประสบกับปัญหาสุขภาพเกี่ยวกับความดัน เบาหวาน และไขมัน จะพบในประชากรกลุ่ม วัยทำงาน ผู้สูงอายุ และทุกกลุ่มประชากร ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม จะพบปัญหาเกี่ยวกับการสัญจรไปมา สารเคมี มลพิษ พบในทุกกลุ่มประชากร ปัญหาเศรษฐกิจ จะพบว่าปัญหาเกี่ยวกับรายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย ปุ๋ย มีราคาสูง ผลผลิตที่ได้ไม่คุ้มกับค่าใช้จ่ายที่ลงทุน พบในประชากร กลุ่มวัยทำงาน ผู้สูงอายุ และทุกกลุ่มประชากร ซึ่งหมู่บ้านหนองไผ่ล้อม หมู่ที่ ๑ มีวิธีการในการจัดการปัญหาด้วยการดูแลสุขภาพประชาชน ในหมู่บ้านทุกกลุ่มอายุ ด้วยการให้ อสม.ภายในหมู่บ้านดูแลซึ่งกันและกันโดย อสม.จะแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบ ตามความเชี่ยวชาญของแต่ละประเภท มุ่งเน้นให้เด็กดูแลผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่ดูแลเด็ก เป็นการสานสัมพันธ์ระหว่าง ลูกหลาน ด้านสิ่งแวดล้อม การใช้สารเคมีในการเกษตร ทำให้เกิดต้นทุนการผลิตที่สูง สารพิษตกค้าง ชาวบ้านได้ร่วมกันแก้ไขโดยการนำปุ๋ยชีวภาพมาประยุกต์ใช้ และมีการใช้ปุ๋ยชีวภาพซึ่งในตำบลวังหลุม ผลิตและใช้กันเอง โดยจะมีหน่วยงานภายในและภายนอกให้การสนับสนุน เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุม จะสนับสนุนในเรื่องของงบประมาณและการจัดฝึกอบรมให้ความรู้ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ให้ความรู้แก่ อสม.และสำนักงานเกษตรอำเภอตะพานหิน ที่เป็นหน่วยงานให้การสนับสนุน

หมู่ที่ ๒ บ้านวังหลุม มีสถานการณ์ผลกระทบและปัญหาชุมชน คือ ปัญหาเรื่องสุขภาพ จะพบว่า หมู่ที่ ๒ ยังประสบกับปัญหาสุขภาพเกี่ยวกับความดัน เบาหวาน จะพบในประชากรกลุ่ม วัยทำงาน ผู้สูงอายุ และทุกกลุ่มประชากร ปัญหาสังคม จะพบปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด พบในประชากร กลุ่ม เยาวชน และวัยทำงาน ปัญหาเศรษฐกิจ จะพบว่า ปัญหาเกี่ยวกับรายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย ปุ๋ย มีราคาสูง ผลผลิตที่ได้ไม่คุ้มกับค่าใช้จ่ายที่ลงทุน การทำนา ต้นทุนสูง ผลผลิตตกต่ำ ชาวบ้านใช้จ่ายเกินรายได้ ทำให้มีหนี้สินมาก พบในประชากร กลุ่ม วัยทำงาน ผู้สูงอายุ และทุกกลุ่มประชากร และปัญหาสิ่งแวดล้อม พบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับขยะและคลองระบายน้ำ ซึ่งเป็นปัญหากับประชาชนทุกกลุ่ม ดังนั้น ชาวบ้านหมู่ที่ ๒ มีวิธีการในการจัดการปัญหาด้วยการดูแลสุขภาพประชาชนในหมู่บ้านทุกกลุ่มอายุ ด้วยการให้ อสม.ภายในหมู่บ้านดูแลซึ่งกันและกันโดย อสม.จะแบ่งหน้าที่กัน รับผิดชอบตามความเชี่ยวชาญของแต่ละประเภท และได้ร่วมกันในการที่จะสร้างอาชีพเสริมให้กับประชาชน ในพื้นที่ด้วยการฝึกอาชีพโดยการผลิตน้ำยาขาววัง และการจักสานปอเฮ เป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ขึ้นมาเพื่อเป็นการสร้างรายได้ ลดรายจ่าย ให้กับประชาชนในหมู่บ้าน และให้ประชาชนได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ นอกจากนี้ ยังมุ่งเน้นให้ประชาชนในหมู่บ้าน ได้มีการดูแลซึ่งกันและกัน โดยให้เด็กและเยาวชนได้มีโอกาสช่วยเหลือผู้ปกครอง โดยการนำปอเฮมาสารเป็นกระเป๋าเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายให้กับครอบครัวอีกทางหนึ่ง นอกจากนี้ยังทำให้เด็กและ เยาวชนห่างไกลจากยาเสพติดด้วย

หมู่ที่ ๓ บ้านวังหลุม มีสถานการณ์ผลกระทบและปัญหาชุมชน คือ ปัญหาสุขภาพเกี่ยวกับ ความดัน เบาหวาน จะพบในประชากรกลุ่ม วัยทำงาน ผู้สูงอายุ และทุกกลุ่มประชากร ชาวบ้านขาดความรู้ เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ ปัญหาสังคม จะพบปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด พบในประชากร กลุ่ม เยาวชน และ วัยทำงาน ปัญหาเศรษฐกิจ จะพบว่า ปัญหาเกี่ยวกับรายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย ปุ๋ย มีราคาสูง ผลผลิตที่ได้ไม่คุ้มกับ ค่าใช้จ่ายที่ลงทุน พบในประชากร กลุ่มวัยทำงาน ผู้สูงอายุ และทุกกลุ่มประชากร ดังนั้น ชาวบ้านหมู่ที่ ๓ มีวิธีการ ในการจัดการปัญหาด้วยการดูแลสุขภาพประชาชนในหมู่บ้านทุกกลุ่มอายุ ด้วยการให้ อสม.ภายในหมู่บ้านดูแล ซึ่งกันและกันโดย อสม.จะแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบตามความเชี่ยวชาญของแต่ละประเภท และมุ่งเน้นให้ประชากร

ในหมู่บ้าน ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการใช้เกษตรอินทรีย์ชีวภาพในการทำการเกษตร ได้ร่วมกันในการที่จะสร้างอาชีพเสริมให้กับประชาชนในพื้นที่ด้วยการฝึกอาชีพโดยการผลิตการจักสานผักตบชวา ขึ้นมาเพื่อเป็นการสร้างรายได้ ลดรายจ่าย ให้กับประชาชนในหมู่บ้าน และให้ประชาชนได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นให้ประชาชนในหมู่บ้าน ได้มีการดูแลซึ่งกันและกัน โดยให้เด็กและเยาวชนได้มีโอกาสช่วยเหลือผู้ปกครอง โดยการนำผักตบชวามาสารเป็นกระเปาะเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายให้กับครอบครัวอีกทางหนึ่ง นอกจากนี้ยังทำให้เด็กและเยาวชนห่างไกลจากยาเสพติดด้วย

หมู่ที่ ๔ วังหลุม มีสถานการณ์ผลกระทบและปัญหาชุมชน คือ ปัญหาเรื่องสุขภาพ จะพบว่าหมู่ที่ ๔ ยังประสบกับปัญหาสุขภาพเกี่ยวกับความดัน เบาหวาน จะพบในประชากรกลุ่ม วัยทำงาน ผู้สูงอายุ และทุกกลุ่มประชากร ปัญหาสังคม จะพบปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด พบในประชากร กลุ่ม เยาวชน และวัยทำงาน ปัญหาเศรษฐกิจ จะพบว่า ปัญหาเกี่ยวกับรายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย ป่วย มีราคาสูง ผลิตที่ได้ไม่คุ้มกับค่าใช้จ่ายที่ลงทุน ไม่มีแหล่งน้ำในการทำการเกษตร นอกฤดูกาล พบในประชากร กลุ่มวัยทำงาน ผู้สูงอายุ และทุกกลุ่มประชากร และปัญหาสิ่งแวดล้อม พบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับสารเคมี พบในประชากรทุกกลุ่ม ดังนั้น ชาวบ้าน หมู่ ๔ ซึ่งได้ร่วมกันในการดูแลด้านสุขภาพ มีวิธีการในการจัดการปัญหาด้วยการดูแลสุขภาพประชาชนในหมู่บ้านทุกกลุ่มอายุ ด้วยการให้ อสม.ภายในหมู่บ้านดูแลซึ่งกันและกันโดย อสม.จะแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบตามความเชี่ยวชาญของแต่ละประเภท ซึ่งเป็นการดูแลซึ่งกันและกันภายในหมู่บ้าน มีการให้เด็กและเยาวชนได้มีโอกาสได้ทำงานร่วมกับผู้ใหญ่ เป็นการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนห่างไกล ยาเสพติด นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นให้มีการปลูกพืชสวนครัวไว้ทานเองในหมู่บ้าน เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระให้ประชากรในหมู่บ้าน เป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในชุมชน

หมู่ที่ ๕ บ้านเขารวก มีสถานการณ์ผลกระทบและปัญหาชุมชน คือ ปัญหาเรื่องสุขภาพ จะพบว่าหมู่ที่ ๕ ยังประสบกับปัญหาสุขภาพเกี่ยวกับความดัน เบาหวาน จะพบในประชากรกลุ่ม วัยทำงาน ผู้สูงอายุ และทุกกลุ่มประชากร ปัญหาสังคม จะพบปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด พบในประชากร กลุ่ม เยาวชน และวัยทำงาน และเนื่องจากหมู่ที่ ๕ ซึ่งมีขนาดใหญ่ที่สุดในตำบลวังหลุมและความหนาแน่นของประชากร ปัญหาเศรษฐกิจ จะพบว่า ปัญหาเกี่ยวกับรายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย ป่วย มีราคาสูง ผลิตที่ได้ไม่คุ้มกับค่าใช้จ่ายที่ลงทุน พบในประชากร กลุ่มวัยทำงาน ผู้สูงอายุ และทุกกลุ่มประชากร และปัญหาสิ่งแวดล้อม พบว่ามีปัญหาด้านสารเคมี มลพิษ ปัญหาเกี่ยวกับการแยกขยะในชุมชนแบบการพึ่งพาตนเอง น้ำที่ใช้ในการอุปโภค บริโภค ไม่เพียงพอต่อจำนวนประชากรในหมู่บ้าน พบในประชากรทุกกลุ่ม ดังนั้น ชาวบ้านหมู่ที่ ๕ ได้ร่วมกันในการดูแลสุขภาพด้วยการใช้สมุนไพรที่มีอยู่ในหมู่บ้านในการรักษาโรค การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ โดยมีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บ้านเขารวก เป็นผู้ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือในการดูแลสุขภาพประชากร หมู่ที่ ๕ ทำให้ประชากรมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง มุ่งเน้นให้มีการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ และการช่วยเหลือ ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยเรื้อรัง และผู้พิการ เป็นการปลูกฝังให้ประชาชนในชุมชนได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพราะเป็นหมู่บ้านที่มีผู้สูงอายุมากที่สุดภายในตำบลวังหลุม จึงได้จัดตั้งเป็นโรงเรียนผู้สูงอายุขึ้น ทำให้ผู้สูงอายุได้มีกิจกรรมร่วมกันในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียงรับการดูแลที่ทั่วถึง นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งกองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์บ้านเขารวก หมู่ที่ ๕ เพื่อเป็นการช่วยเหลือในการจัดหาศพให้กับประชากรในชุมชน เพื่อเป็นการบรรเทาความทุกข์ในยามตกทุกข์ได้ยาก และมุ่งเน้นให้ประชากรในหมู่บ้าน ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการใช้เกษตรอินทรีย์ชีวภาพในการ

ทำการเกษตร ได้ร่วมกันในการที่จะสร้างอาชีพเสริมให้กับประชาชนในพื้นที่ด้วยการฝึกอาชีพโดยการปั้นเตา
มหาเศรษฐีไว้ใช้ในครัวเรือนและสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน และได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ นอกจากนี้
ยังมุ่งเน้นให้ประชาชนในหมู่บ้าน ได้มีการดูแลซึ่งกันและกัน

หมู่ที่ ๖ บ้านเนินทราย มีสถานการณ์ผลกระทบและปัญหาชุมชน คือ ปัญหาเรื่องสุขภาพ
จะพบว่า หมู่ที่ ๖ ยังประสบกับปัญหาสุขภาพเกี่ยวกับความดัน เบาหวาน และโรคภูมิแพ้ จะพบในประชากรกลุ่ม
วัยทำงาน ผู้สูงอายุ และทุกกลุ่มประชากร ปัญหาเศรษฐกิจ จะพบว่า ปัญหาเกี่ยวกับรายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย
ปุ๋ย มีราคาสูง ผลิตที่ได้ไม่คุ้มกับค่าใช้จ่ายที่ลงทุน พบในประชากร กลุ่มวัยทำงาน ผู้สูงอายุ และทุกกลุ่มประชากร
และปัญหาสิ่งแวดล้อม พบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการสัญจรไป มาเนื่องจากเป็นถนนลูกรัง ซึ่งเป็นปัญหากับประชาชน
ทุกกลุ่ม และหมู่ที่ ๖ เป็นหมู่บ้านที่ห่างไกล ทำให้การสัญจรไปมา ไม่สะดวกเท่าที่ควร ดังนั้น ชาวบ้านหมู่ที่ ๖
จึงได้มีการช่วยเหลือกันในการดูแลสุขภาพ ซึ่งได้ร่วมกันในการดูแลด้านสุขภาพ มีวิธีการในการจัดการปัญหา
ด้วยการดูแลสุขภาพประชาชนในหมู่บ้านทุกกลุ่มอายุ ด้วยการให้ อสม.ภายในหมู่บ้านดูแลซึ่งกันและกันโดย อสม.
จะแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบตามความเชี่ยวชาญของแต่ละประเภท ซึ่งเป็นการดูแลซึ่งกันและกันภายในหมู่บ้าน
มีการปลูกพืช ผักสวนครัวทานเอง ส่วนการสัญจรไปมา ชาวบ้านได้อาศัยซึ่งกันและกัน โดยคนที่เดินทางก็จะชวน
หรือเรียกคนที่ไม่มีรถไปด้วยกัน เป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้เป็นอย่างดี

หมู่ที่ ๗ บ้านคลองขุด มีสถานการณ์ผลกระทบและปัญหาชุมชน คือ ปัญหาเรื่องสุขภาพ
จะพบว่า หมู่ที่ ๖ ยังประสบกับปัญหาสุขภาพเกี่ยวกับความดัน เบาหวาน จะพบในประชากรกลุ่ม วัยทำงาน
ผู้สูงอายุ และทุกกลุ่มประชากร ปัญหาสังคม จะพบปัญหาเกี่ยวกับขาดการใส่ใจกับการเล่าเรียน พบในประชากร
กลุ่ม เยาวชน ปัญหาเศรษฐกิจ จะพบว่า ปัญหาเกี่ยวกับรายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย ปุ๋ย มีราคาสูง ผลิตที่ได้ไม่คุ้ม
กับค่าใช้จ่ายที่ลงทุน พบในประชากร กลุ่มวัยทำงาน ผู้สูงอายุ และทุกกลุ่มประชากร และปัญหาสิ่งแวดล้อม
พบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับสารเคมี พบในประชากรทุกกลุ่ม ดังนั้น ชาวบ้านหมู่ที่ ๖ จึงได้มีการช่วยเหลือกันในการดูแล
สุขภาพ ซึ่งได้ร่วมกันในการดูแลด้านสุขภาพ มีวิธีการในการจัดการปัญหาด้วยการดูแลสุขภาพประชาชนในหมู่บ้าน
ทุกกลุ่มอายุ ด้วยการให้ อสม.ภายในหมู่บ้านดูแลซึ่งกันและกันโดย อสม.จะแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบตาม
ความเชี่ยวชาญของแต่ละประเภท เป็นการดูแลซึ่งกันและกันภายในหมู่บ้าน มุ่งเน้นให้มีการปลูกพืชสวนครัว
ไว้ทานเองในหมู่บ้าน

หมู่ที่ ๘ บ้านเขาบรเพ็ด สถานการณ์ผลกระทบและปัญหาชุมชน คือ ปัญหาเรื่องสุขภาพ
จะพบว่า หมู่ที่ ๘ ยังประสบกับปัญหาสุขภาพเกี่ยวกับความดัน เบาหวาน จะพบในประชากรกลุ่ม วัยทำงาน
ผู้สูงอายุ และทุกกลุ่มประชากร ดังนั้น จึงได้มีการช่วยเหลือกันในการดูแลสุขภาพ ซึ่งได้ร่วมกันในการดูแล
ด้านสุขภาพ มีวิธีการในการจัดการปัญหาด้วยการดูแลสุขภาพประชาชนในหมู่บ้านทุกกลุ่มอายุ ด้วยการให้ อสม.
ภายในหมู่บ้านดูแลซึ่งกันและกันโดย อสม.จะแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบตามความเชี่ยวชาญของแต่ละประเภท
เป็นการดูแลซึ่งกันและกันภายในหมู่บ้าน มุ่งเน้นให้มีการปลูกพืชสวนครัวไว้ทานเองในหมู่บ้าน มีการปลูกพืช
สมุนไพรไว้ใช้ในการรักษาโรค ส่วนขยะมูลฝอย ชาวบ้านได้ร่วมกันในการคัดแยกขยะกันเองสำหรับขยะที่ได้ไปขาย
และหมู่ที่ ๘ เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ปัญหาสังคม จะไม่พบปัญหาด้านสังคม เพราะจะเห็นได้ว่า หมู่ที่ ๘

เป็นหมู่บ้านที่สามารถบริหารจัดการตนเอง ได้ จึงทำให้หมู่ที่ ๘ เป็นหมู่บ้านที่น่าอยู่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยการอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข มีความร่วมมือ มีความรักและความสามัคคีก่อให้เกิดหมู่บ้านจัดการตนเองได้เป็นอย่างดี

หมู่ที่ ๙ บ้านวังหลุม สถานการณ์ผลกระทบและปัญหาชุมชน คือ ปัญหาเรื่องสุขภาพ จะพบว่า หมู่ที่ ๖ ยังประสบกับปัญหาสุขภาพเกี่ยวกับความดัน เบาหวาน จะพบในประชากรกลุ่ม วัยทำงาน ผู้สูงอายุ และทุกกลุ่มประชากร ปัญหาเศรษฐกิจ จะพบว่า ปัญหาเกี่ยวกับรายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย ป่วย มีราคาสูง ผลิตที่ไม่คุ้มกับค่าใช้จ่ายที่ลงทุน พบในประชากร กลุ่มวัยทำงาน ผู้สูงอายุ และทุกกลุ่มประชากร ดังนั้น ชาวบ้านหมู่ที่ ๙ ได้ร่วมกันในการดูแลสุขภาพด้วยการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ โดยมีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลวังหลุม เป็นผู้ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือในการดูแลสุขภาพประชากร หมู่ที่ ๙ ทำให้ประชากรมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง มุ่งเน้นให้มีการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ และการช่วยเหลือ ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยเรื้อรัง และผู้พิการ เป็นการปลูกฝังให้ประชาชนในชุมชนได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

หมู่ที่ ๑๐ บ้านหัวฝาย สถานการณ์ผลกระทบและปัญหาชุมชน คือ ปัญหาเรื่องสุขภาพ จะพบว่า หมู่ที่ ๖ ยังประสบกับปัญหาสุขภาพเกี่ยวกับความดัน เบาหวาน จะพบในประชากรกลุ่ม วัยทำงาน ผู้สูงอายุ และทุกกลุ่มประชากร ปัญหาเศรษฐกิจ จะพบว่า ปัญหาเกี่ยวกับรายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย ป่วย มีราคาสูง ผลิตที่ไม่คุ้มกับค่าใช้จ่ายที่ลงทุน พบในประชากร กลุ่มวัยทำงาน ผู้สูงอายุ และทุกกลุ่มประชากร ดังนั้น ชาวบ้านหมู่ที่ ๑๐ จึงได้มีการช่วยเหลือกันในการดูแลสุขภาพ ซึ่งได้ร่วมกันในการดูแลด้านสุขภาพ มีวิธีการในการจัดการปัญหาด้วยการดูแลสุขภาพประชาชนในหมู่บ้านทุกกลุ่มอายุ ด้วยการให้ อสม.ภายในหมู่บ้านดูแลซึ่งกันและกันโดย อสม.จะแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบตามความเชี่ยวชาญของแต่ละประเภท ซึ่งเป็นการดูแลซึ่งกันและกันภายในหมู่บ้าน มีการปลูกพืช ผักสวนครัวทานเอง

ซึ่งชาวตำบลวังหลุม มีวิธีการจัดการกับสถานการณ์ปัญหาและทุนทางสังคมที่เกี่ยวข้องของของคนตำบลวังหลุม โดยการร่วมกันแก้ไขปัญหาของหมู่บ้านทั้ง ๑๐ หมู่บ้านในเขตตำบลวังหลุม ซึ่งการแก้ไขปัญหามุ่งเน้น การแก้ไขปัญหาทุกปัญหาจะได้รับความร่วมมือที่ดีของ ๔ องค์กรหลักในการร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหา เช่น ปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพและการเจ็บป่วยของประชาชนในชุมชน และปัญหายาเสพติด ผู้นำชุมชนให้ความสำคัญ โดยโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพจะต้องเป็นแกนนำหลักสำคัญในการดูแลโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพเข้ามาส่งเสริมด้านการรณรงค์การดูแลสุขภาพในด้านต่างๆ เริ่มตั้งแต่การบริโภคอาหารการออกกำลังกาย การใช้พืชสมุนไพรในการดูแลตนเองเวลาเจ็บป่วยทดแทนการใช้ยาแผนปัจจุบัน เพื่อเป็นการดูแลสุขภาพให้แข็งแรงในระยะยาว และทางด้านปัญหายาเสพติดนั้นทางองค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุมได้ร่วมรณรงค์และจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เด็กและเยาวชนหันมาสนใจกีฬา และร่วมทำกิจกรรมเวลาว่าง ไม่ไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุมได้จัดกิจกรรมขึ้น ทำให้เด็กสนใจในงานอดิเรกมากขึ้นเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ซึ่งหน่วยงานภายในพื้นที่นอกจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพทั้ง ๒ แห่งแล้ว ยังมีโรงเรียน ๕ แห่ง ผู้อำนวยการโรงเรียน คณะครู ให้ความร่วมมือและสนใจในการเข้าร่วมทำกิจกรรม ส่วนหน่วยงานนอกพื้นที่ที่เข้ามาร่วม คือตำบลใกล้เคียงตำบลวังหลุมได้เข้ามาศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับตำบลวังหลุม ทำให้เป็นการนำความรู้ที่ได้มาปรับปรุงพัฒนาตำบลวังหลุม อีกทั้งยังมีหน่วยงานอาทิ เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอตะพานหิน โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชตะพานหิน ศูนย์การศึกษาครอบครัวและครอบครัวศึกษาตามอัธยาศัย

อำเภอตะพานหิน สำนักงานเกษตรอำเภอตะพานหิน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิจิตร สำนักงานพลังงานจังหวัดพิจิตร และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพิจิตร ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความรู้ในด้านต่างๆ อีกทั้งยังมีการรณรงค์การป้องกันไข้เลือดออก และประชาชนทุกคนจะต้องให้ความร่วมมือในการกำจัดยุงลายส่งเสริมให้ประชาชนได้ออกกำลังกาย เพื่อสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญจะต้องแก้ไข สังคมที่ดูแลความเป็นอยู่ของลูกหลาน โรงเรียนจะต้องให้การดูแลบุตรหลานนักเรียนทุกคนห่างไกลยาเสพติด หน่วยงานทุกหน่วยงานจะต้องให้ความร่วมมือในการดูแล ถ้าบุตรหลานของเราได้รับการดูแลที่อบอุ่นย่อมส่งผลให้เยาวชนห่างไกลยาเสพติดได้ เป็นอย่างดี เพราะเยาวชนคือ พลังที่สำคัญของประเทศต่อไป ส่วนปัญหาเกี่ยวกับเศรษฐกิจ ถ้าประชาชนทุกคนมีความเป็นอยู่ที่ดี รายได้เพียงพอต่อรายจ่ายย่อมส่งผลให้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง การแก้ไขปัญหาด้วยการสร้างอาชีพเสริมด้วยการสร้างกลุ่มอาชีพต่างๆ การบริหารจัดการหมู่บ้านจัดการตนเอง ทุกหมู่บ้านในเขตตำบลวังหลุม ปัญหาสิ่งแวดล้อม จะเห็นได้จากการที่ตำบลวังหลุม มีอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น ประชาชนส่วนมาก จึงประสบกับปัญหาสารเคมีตกค้าง ปัญหาขยะมูลฝอย คลองระบายน้ำ ดังนั้นการแก้ไขปัญหา จึงต้องมีการใช้ปุ๋ยชีวภาพในการทำเกษตร มีการตรวจสอบสารพิษตกค้าง เพื่อการดูแลรักษาให้ทันที่ มีการส่งเสริมการขุดคลองระบายน้ำเพื่อเป็นการใช้น้ำในการเกษตร ซึ่งจะเห็นได้ว่าการแก้ไขปัญหาของตำบลวังหลุม ใช้แหล่งเรียนรู้และพื้นที่เป็นที่ตั้งในการแก้ไขปัญหา ซึ่งมีแหล่งเรียนรู้กับหมู่บ้านจัดการตนเอง การบริหารตำบลแบบพอเพียงส่งเสริมการพึ่งพาตนเอง การออกกำลังกาย การนวดแผนไทย การดูแลผู้สูงอายุ ตลอดจนทุกแหล่งเรียนรู้ เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของหมู่บ้านเป็นสำคัญ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนทุกคน ชาวตำบลวังหลุมมีวิธีการจัดการปัญหาและทุนทางสังคมที่เกี่ยวข้อง ของคนตำบลวังหลุม โดยการร่วมกันแก้ไขปัญหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาของหมู่บ้านทั้ง ๑๐ หมู่บ้านในเขตตำบลวังหลุม ซึ่งการแก้ไขปัญหาจะมุ่งเน้น การแก้ไขปัญหาทุกปัญหาจากความร่วมมือที่ดีของ ๔ องค์กรหลักในการร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหา เช่น ปัญหาและสุขภาพและการเจ็บป่วย ผู้นำชุมชนจะต้องให้ความสำคัญในการดูแล การนำพืชสมุนไพรมารักษาอาการเบื้องต้น การตรวจเยี่ยมผู้ป่วยโรคเบาหวาน การตรวจเยี่ยมสุขภาพผู้สูงอายุ การตรวจเยี่ยมสุขภาพผู้พิการ โดยโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทั้ง ๒ แห่ง จะต้องมีการจัดเวรให้เจ้าหน้าที่ประจำโรงพยาบาลและเจ้าหน้าที่ อาสาสมัครประจำหมู่บ้านออกตรวจเยี่ยม การส่งเสริมให้ประชาชนได้ออกกำลังกาย ที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเพื่อสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง ปัญหายาเสพติด เป็นปัญหาสำคัญจะต้องแก้ไข สังคมที่ดูแลความเป็นอยู่ของลูกหลาน โรงเรียนจะต้องให้การดูแลบุตรหลาน โดยส่งเสริมให้มีลานกีฬาประจำหมู่บ้านอย่างน้อย ๑ แห่ง เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนในหมู่บ้านไม่สนใจยาเสพติด เป็นการเสริมสร้างความสามัคคี การรู้แพ้รู้ชนะและการให้อภัยไม่ให้เยาวชนในหมู่บ้านเกิดการทะเลาะกัน โรงเรียนจะต้องให้การดูแลบุตรหลานโดยการอบรมพัฒนาอาชีพเสริมให้แก่ นักเรียน เช่น การเลี้ยงสัตว์ การปลูกพืชผักสวนครัว เพื่อให้ นักเรียนมีทักษะในการพัฒนาอาชีพและการพัฒนาฝีมือ ปัญหาเกี่ยวกับเศรษฐกิจองค์การบริหารส่วนตำบลวังหลุมได้มีอบรมพัฒนาอาชีพ โดยการนำวัสดุภายในท้องถิ่นมาใช้